

# Er jeg eller jobben utsatt for klimarisiko?

Klimarisiko kort fortalt

Redaksjon:

Anders Bjartnes | Ansvarlig redaktør

Anne Jortveit | Redaktør

Lars-Henrik Paarup Michelsen

Klimaforsker og administrerende direktør for Nansensenteret, **Tore Furevik**, har gitt faglige råd og kvalitetssikret innholdet.

Ansvarlig utgiver:

Norsk klimastiftelse

Design | Haltenbanken,

Håvar Skaugen og Elise Mangersnes

Illustrasjoner | Haltenbanken



**Norsk klimastiftelse**  
NORGES GRØNNE TANKESMIE

Norsk klimastiftelse er Norges grønne tankesmie. Stiftelsen sprer kunnskap og ideer til et bredt publikum om klimaendringer og klimaløsninger. Målet er et samfunn uten utslipp av menneskeskapte klimagasser. Klimastiftelsen har et særlig tett samarbeid med landets universiteter, høyskoler og forskningssentre.

Vi takker Finansforbundet for samarbeidet og Finansmarkedsfondet for økonomisk støtte.

**finansb**  
FORBUNDET

FINANSMARKEDSFONDET

# Innhold

3 | Hva har klimarisiko med deg å gjøre?

4 | Hva er klimarisiko? En kort oversikt

10 | Fysisk klimarisiko – akutt og kronisk

14 | Overgangsrisiko

20 | Omdømmetrøbbel og kunder som endrer adferd

26 | Ansvarsrisiko

32 | Grenseoverskrivende klimarisiko

36 | Hvordan vurdere egen klimarisiko?

39 | Klimarisiko og finansiell (u)stabilitet

40 | Gjennomføringsrisiko

41 | Vil du lese mer? Her er noen tips

# Hva har klimarisiko med deg å gjøre?

Klimaendringer og klimapolitikk kan påvirke verdiene av eiendeler, investeringer og infrastruktur. Nå og i årene som kommer må vi derfor ta hensyn til et endret klima og klimapolitikk i svært mange beslutninger – og vurdere hvilken klimarisiko vi kan være utsatt for.

Vi har mange former for klimarisiko: Akutt og fysisk klimarisiko – og overgangsrisiko – er de mest kjente. Så kommer ansvarsrisiko og omdømmemisiko – og enda flere. Disse finner du omtalt og forklart i heftet, i tillegg til eksempler fra det virkelige liv hentet fra nyhetsbildet i inn- og utland.

Viktige eksempler på hvem som definitivt bør ha kunnskap om klimarisiko er investorer og ansatte og ledere i banker som vurderer lån til privatkunder, næringsliv og investorer i eiendom og infrastruktur. Dessuten: Arealplanleggere i kommunene og offentlig ansatte på alle forvaltningsnivå som legger til rette for politiske beslutninger. Og: Lokale og nasjonale politikere som investerer i bygg og infrastruktur på vegne av oss innbyggere, i tillegg til bygge- og anleggsbransjen, entreprenører, enkeltpersoner som eiere av hus og hytter og folk som skal inn på boligmarkedet/eiendomsmarkedet. Sånn kunne vi fortsatt.

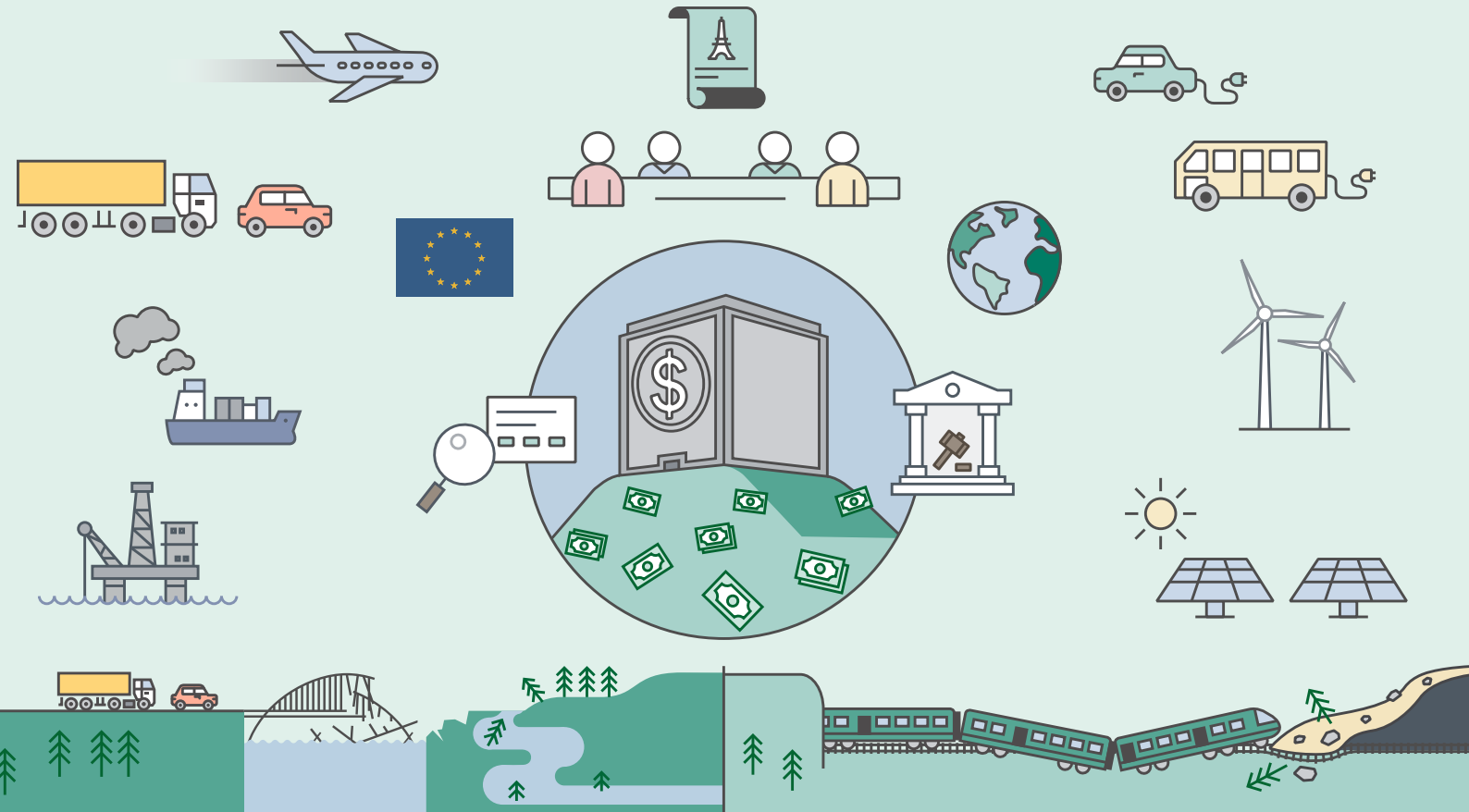
Norsk klimastiftelse har i en periode tilbudt et nett-basert minikurs om det som er nyttig å vite om de ulike formene for klimarisiko, kurset er nå omgjort til dette lille heftet. Kurset er brukt av en rekke selskaper, særlig innen finans, og også av mange enkeltpersoner. Innholdet er utarbeidet som del av prosjektet *EUs Green Deal, klimarisiko og finansmarkedet: Hva bør ansatte, investorer og kunder vite?*

Prosjektet har vært et samarbeid mellom Norsk klimastiftelse og Finansforbundet og har fått støtte av Finansmarkedsfondet. Vi takker begge parter for det gode samarbeidet. Stor takk også til klimaforsker og administrerende direktør ved Nansensenteret, Tore Furevik, for faglige råd og kvalitetssikring av innholdet.

## **Anne Jortveit**

Nestleder i Norsk klimastiftelse og redaktør for rapporten





# Hva er klimarisiko? En kort oversikt

## Klima vs. klimarisiko – hva er hva?

Når klima er på dagsorden i politikk og næringsliv, handler det oftest om hvordan vi kan kutte utslipp.

Når vi snakker om klimarisiko, blir perspektivet snudd. Da handler det om konsekvensene av klimaendringene og konsekvensene av klimapolitikken: Hvordan kan verdien av eiendeler og investeringer bli påvirket av klimaendringene? Hvordan kan ny teknologi og endringer i klimapolitikk og i markedet påvirke verdier og næringer? Hvordan kan folks oppfatning av enkeltbedrifters eller lands ansvar for klimaendringene kunne gi omdømmetap? Og hvem og hva risikerer søksmål?

## Kort om noen former for klimarisiko...

- **Fysisk klimarisiko** handler om kostnader knyttet til fysisk skade som følge av klimaendringer og om at eiendom, infrastruktur og enkelte former for næringsvirksomhet kan miste verdi.
- **Overgangsrisiko** handler om at strengere klimakrav og ny teknologi kan gi store endringer i etterspørselen etter produkter og tjenester.

Investeringer i utstyr, eiendeler og næringsvirksomhet kan tape verdi.

- **Omdømmemisiko** handler om mulig tap av anseelse for selskaper og stater som har bidratt til klimaendringene eller som ikke har gjort nok for å begrense skader som skyldes klimaendringer.
- **Ansvarsrisiko** handler for eksempel om at klimaendringer kan gi grunnlag for søksmål mot land, selskaper og personer i selskaper som har ansvar for store klimagassutslipp, eller mot kommuner som har gitt byggetillatelse i klimautsatte områder mot bedre vitende.
- **Grenseoverskridende risiko** handler om at klimaendringer i andre land kan gi konflikter og migrasjon, men også at globale verdikjeder påvirkes. En hendelse et sted i verden kan raskt forplante seg til andre land. Tørke eller flom kan gi dårligere avlinger et eller annet sted i verden. Konsekvensen kan bli dyrere matvarer på den andre siden av kloden.

Særlig disse fem formene for klimarisiko kommer vi tilbake til i senere leksjoner – inkludert praktiske eksempler.

## Hot Nights Fuel Wildfires in California, Complicating Containment

Climate change is causing more fires to burn overnight, growing bigger, lasting longer and challenging the fire teams trying to control them.

Listen to this article · 5:21 min [Learn more](#)

[Share full article](#) [Share](#) [Bookmark](#) [Comments](#) 14



Eksempel på at klimarisikoen øker på grunn av temperaturstigningen, faksimile fra The New York Times 2024.



The Big Read Climate change + Add to myFT

## Climate change is pushing up food prices – and worrying central banks

Shifting weather patterns are reducing crop yields and squeezing supplies, creating what could become a permanent source of inflation

Eksempel på grenseoverskridende risiko. Faksimile fra Financial Times 2024.

### Hvem og hva kan være utsatt for klimarisiko?

Klimaendringer og klimapolitikk vil påvirke samfunnet på mange områder. Å skaffe seg oversikt over klimarisiko gjør at man kan fatte bedre beslutninger og slik minske risikoen for økonomisk tap.

Eksempler på aktører som bør ha oversikt over klimarisikoen:

- Forsikringsselskaper, banker som långivere og investorer i enkeltaksjer, langsiktige fond, eiendom og infrastruktur.

- Ledelse for små og store bedrifter.
- Arealplanleggere i kommunene og offentlig ansatte som legger til rette for politiske beslutninger.
- Lokale og nasjonale politikere som investerer i samfunnsutviklingen på vegne av oss alle.
- Enkeltpersoner som investorer i pensjonsfond eller eiere av hus og hytter.



Climate risk is already affecting the markets in which the fund is invested. The changes in the climate system are becoming more intense, widespread, and frequent. The long-

Date 11/08/2021



Klimarisiko på agendaen i Norges store pengebinge – Oljefondet.

## Varmere, våtere, villere klima – hvorfor oppstår klimarisiko nå?

Siden starten av den industrielle revolusjonen har stadig mer CO<sub>2</sub> blitt sluppet ut i atmosfæren på grunn av forbrenning av olje, kull og gass.

Vi må helt tilbake til den geologiske epoken pliocen, for 5,3–2,6 millioner år siden, for å finne CO<sub>2</sub>-nivåer som tilsvarer det vi er på vei mot.

Figuren under viser hvordan konsentrasjonen av CO<sub>2</sub> i atmosfæren har økt kraftig de siste tiårene – i takt med veksten i klimagassutslippene. Forskningen er entydig. Det er ikke lenger tvil om at våre utslipp er årsaken til global oppvarming, ifølge FNs klimapanel.

Økt konsentrasjon av CO<sub>2</sub> fører til sterkere drivhuseffekt og en stadig varmere klode. Høyere temperatur fører til at nedbøren endres og is smelter. Da oppstår klimarisiko i form av for eksempel havnivåstigning, tørke, branner, kraftigere flommer, stormfloer, ras og skred. Dette vil påvirke verdier, næringer – og mennesker – over hele verden.

## Ingen tvil om hvem som har skylda

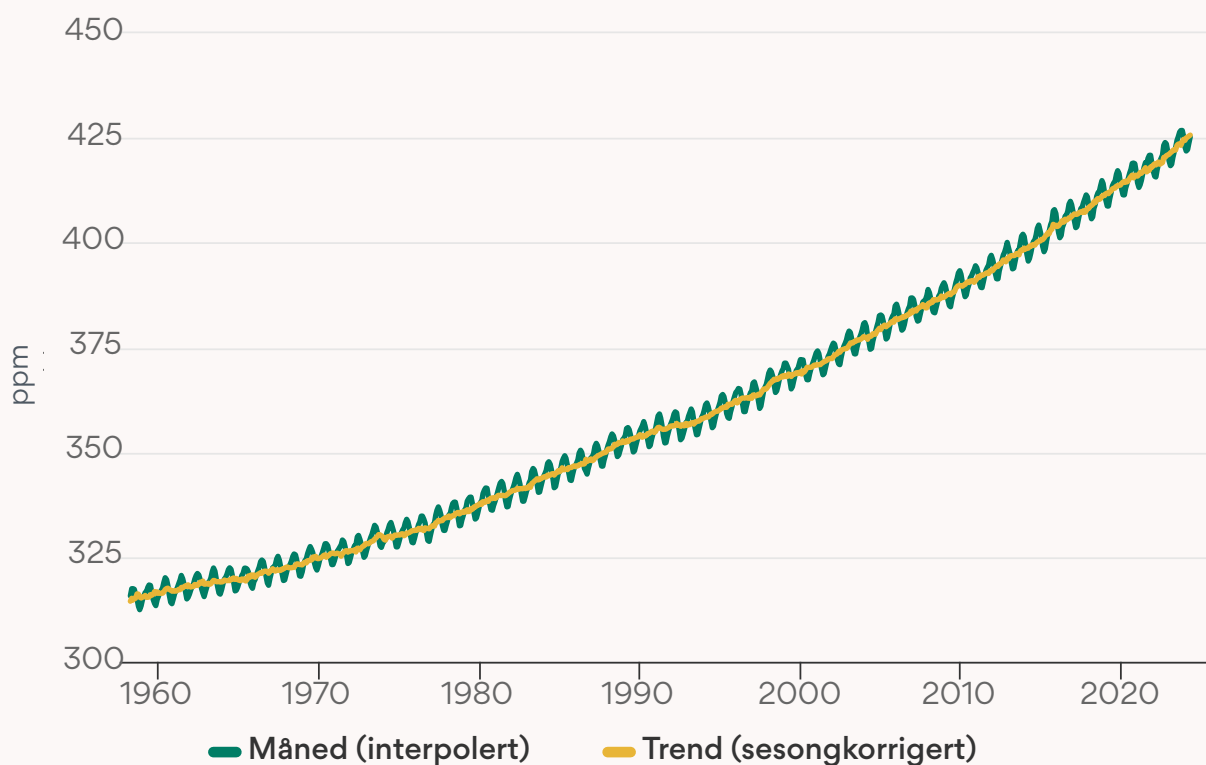
Bortsett fra økningen av klimagasser i atmosfæren, har alt annet som påvirker temperaturen på kloden vært relativt stabilt gjennom 170 år. Endringer i havstrømmer og vulkanutbrudd og innstråling fra sola har ført til at enkelte år har vært unormalt varme eller kalde, men de har ikke bidratt til temperaturøkningen over tid. Våre utslipp, derimot, har økt parallelt med temperaturstigningen.

Den sorte kurven du ser i figuren på høyre side er den observerte temperaturutviklingen – det vil si den temperaturen vi har målt.

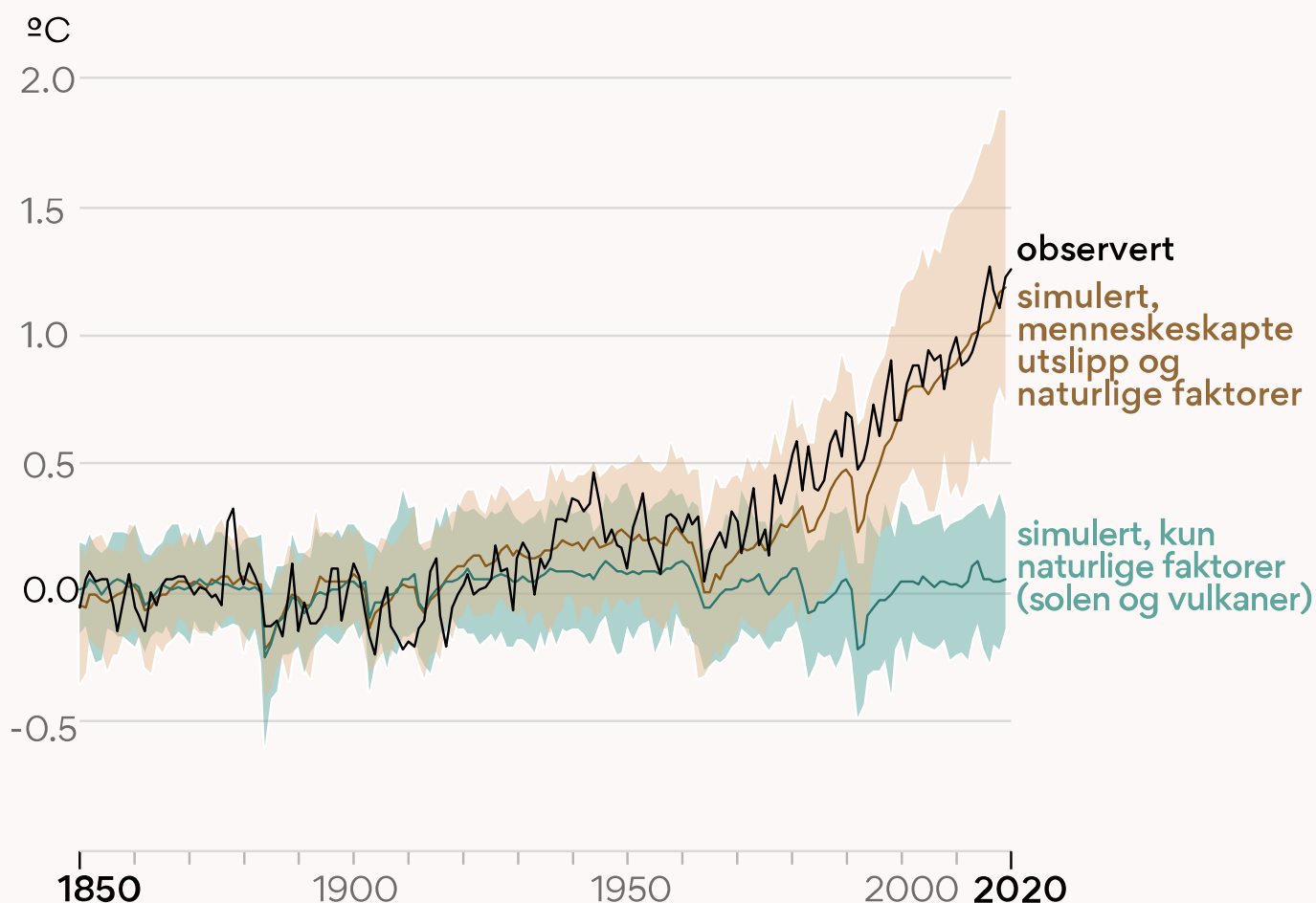
Den brune kurven viser hvordan modellene til FNs klimapanel simulerer utviklingen hvis de tar hensyn til både naturlige utslipp og utslipp som menneskene har forårsaket.

Den grønne kurven viser hva modellene simulerer ville vært temperaturutviklingen på kloden dersom vi ikke hadde hatt menneskeskapte klimagassutslipp.

Utviklingen i konsentrasjonen av karbondioksid (ppm) i atmosfæren



Kilde: Klimavakten/Scipps/NOOA



Kilde: IPCC

→  
Faksimiler fra The Guardian (2025) og The World Meteorological Organization - WMO (2025).

## Hottest year on record sent planet past 1.5C of heating for first time in 2024

Highest recorded temperatures supercharged extreme weather - with worse to come, EU data shows



## WMO confirms 2024 as warmest year on record at about 1.55°C above pre-industrial level

● PRESS RELEASE

10 January 2025

The World Meteorological Organization (WMO) has confirmed that 2024 is the warmest year on record, based on six international datasets. The past ten years have all been in the Top Ten, in an extraordinary streak of record-breaking temperatures.

## Når klimapolitikken blir strengere kan klimarisikoen øke...

Klimapolitikken over hele verden forsterkes stadig for å kutte CO<sub>2</sub>-utslipp. Flere land slutter seg til mål om at vi globalt skal nå «netto null utslipp» senest innen 2050. Parisavtalen, EUs grønne giv og klimalover i flere land er eksempler på dette. EU-kommisjonen har anbefalt at unionens nye klimamål skal være å kutte 90 prosent av klimagassutslippene innen 2040 i forhold til 1990-nivået.

Når denne politikken gjennomføres vil klimarisiko oppstå fordi det vil skje store forandringer – særlig i energisystemene. Grovt sett vil forurensende aktiviteter etter hvert tape verdi, mens utslippsfrie sektorer vil vokse.

NEWS > ENERGY AND CLIMATE

# EU calls for 90 percent emissions cut by 2040

The EU executive's recommendation comes as the bloc's green policies are facing a growing backlash.

SHARE



Faksimiler fra den britiske regjeringen (2023), Politico (2024) og fra Energi og Klima (2024).



EU-KORRESPONDENTEN

## EU vil kutte fossil energi med 70 prosent innen 2040

EU-landene vil redusere bruken av kull, olje og gass med mer enn 70 prosent fra dagens nivå innen 2040. Dette for å kutte utslippene av drivhusgasser med 90 prosent. Dette kommer frem i utkastet til et dokument som EU-kommisjonen skal legge frem neste uke.



GOV.UK

Home > Environment > Climate change and energy > Emissions and emissions trading

News story

### New UK levy to level carbon pricing

The UK is to implement a new import carbon pricing mechanism by 2027 to support the decarbonisation drive.





### **Men når inntreffer klimarisikoen, tro?**

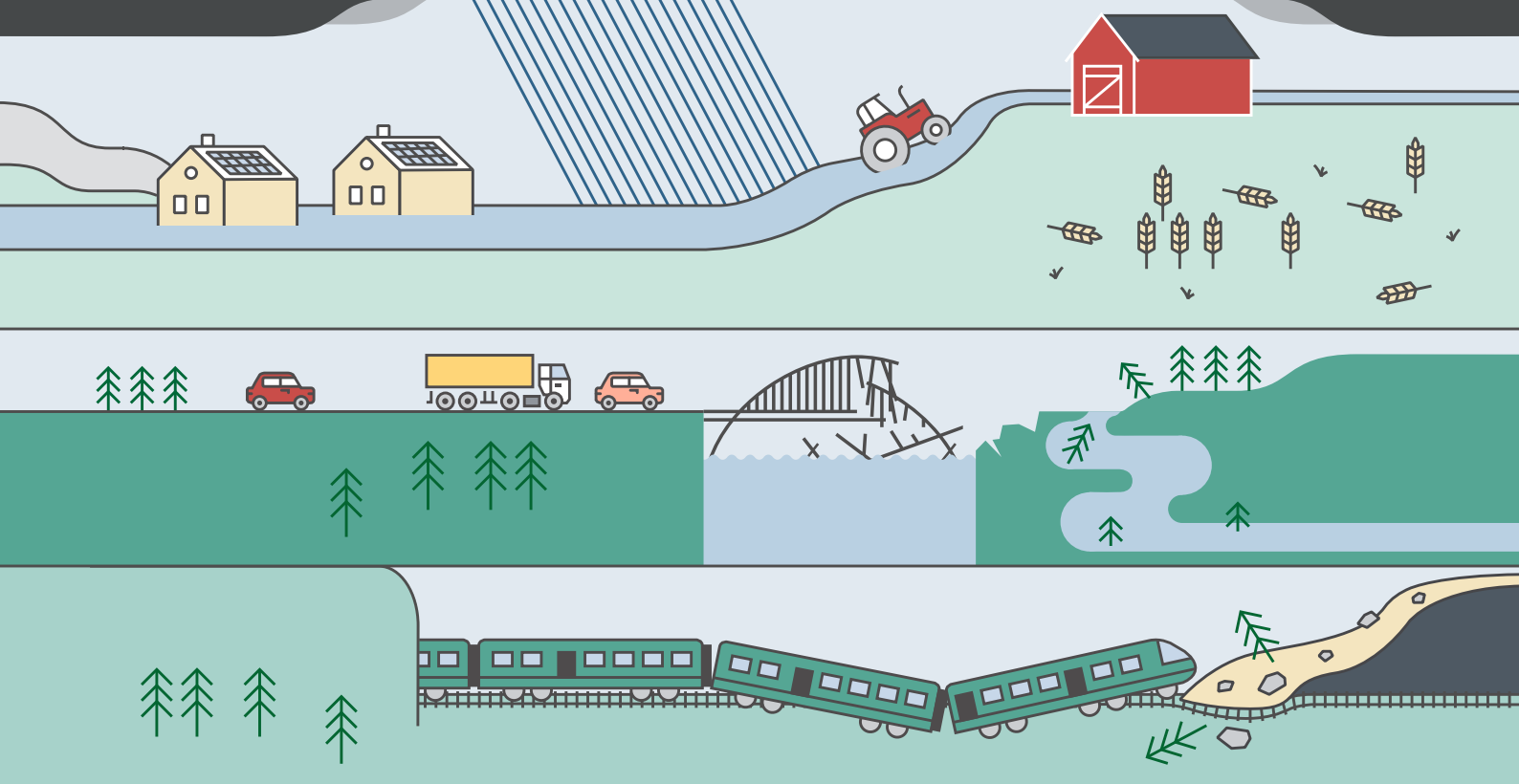
Det er stor usikkerhet knyttet til hvordan klimaendringene vil arte seg, hvor vellykket klimapolitikken blir globalt og i det enkelte land, og når og hvordan ny teknologi vil påvirke utviklingen.

Derfor kan det være veldig vrient å tidfeste når man eventuelt blir påvirket av klimarisiko – og i hvilken grad.

Noen av de fysiske klimarisikoene kan ha svært

lang tidshorisont, mens andre ting kan slå til akutt. Plutselige, dramatiske konsekvenser av klimaendringene kan også føre til at politikere ser behovet for å innføre strengere klimapolitikk og kutte store utslipp raskt.

Det er derfor viktig for aktører å skaffe seg kunnskap som styrker evnen til å identifisere, vurdere og håndtere egen klimarisiko. Det kommer vi tilbake til i de neste leksjonene.



# Fysisk klimarisiko – akutt og kronisk

## Hva er hva?

Fysisk klimarisiko kan kort forklares slik: Kostnader og verdifall knyttet til fysisk skade som følge av klimaendringer.

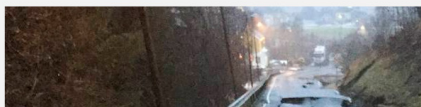
Akutt fysisk klimarisiko kommer brått og kraftig, som stormer, hetebølger og styrtregn. Storm og uvær er ikke noe nytt, men klimaendringene gjør at ekstremværet forsterkes og kommer oftere. Det blir fort dyrt når ekstremvær ødelegger eiendom

og infrastruktur.

Den kroniske klimarisikoen er endringer som skjer over tid som følge av varmere klima. Varig tørke kan bety at områder blir uegnet for matproduksjon. Mangel på ferskvann kan true vannforsyningen i storbyer. Havnivåstigning kan føre til at områder blir ubeboelige. Snømangel kan gjøre det vrient å leve av skiturisme.

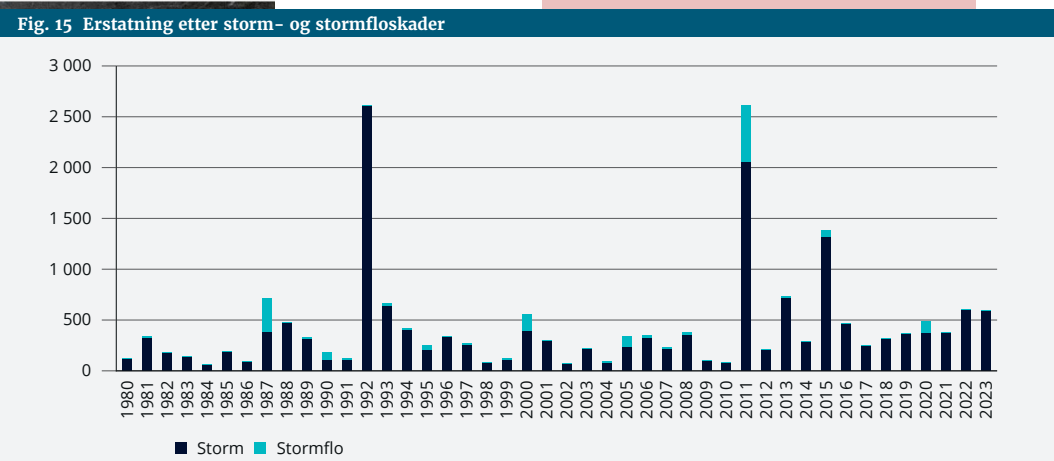
## Finans Norge: Omfanget av klimarelaterte skader øker i Norge

De siste ti årene har natur- og værskader ført til erstatninger på over 28 milliarder kroner i Norge. Ekstremnedbør står for nær halvparten, sier Finans Norge.



Siden 1900 har gjennomsnittsnedbøren i Norge økt med cirka 20 prosent. I årene som kommer vil det bli mer ekstremnedbør i store deler av Norge og Europa. Faksimile fra Dagsavisen, 2022.

Graf fra Finans Norge, 2024.



Kilde: Norsk Naturskadepool  
Figur: Utvikling i erstatning etter storm og stormflo. KPI-justert erstatningsbeløp.

## Akutt klimarisiko: Du må forberede deg på mer ekstremvær ...

I norske lokalmiljø øker sannsynligheten for flere alvorlige klimarelaterte hendelser, som for eksempel:

- Kraftig nedbør og dermed hyppigere og kraftigere regnflommer med påfølgende overvann som kan trenge inn i bygg.
- Havnivåstigning fører til kraftigere og hyppigere stormfloer når lavt lufttrykk og vind dytter vannet opp mot land.
- Kraftigere og hyppigere jord-, flom- og sørpeskred. Sørpeskred går fort, har lang rekkevidde og kan gjøre stor skade.
- Flere og mer alvorlige isganger i elver. Disse oppstår høyt oppe i vassdrag ved at is brytes opp når det blir mer vann, og føres nedover i elva med ødeleggende kraft.
- Mer nedbør kan gi økende erosjon i elver og bekkefar, dette igjen kan føre til kvikkleireskred.
- I tillegg øker faren for alvorligere tørke som igjen kan gi oss flere alvorlige branner.

## Kronisk klimarisiko: Kan den påvirke hvor vi kan jobbe?

I Norge øker også sannsynligheten for at klimarelaterte forhold kan endre vilkårene for næringsvirksomhet. Noen eksempler:

- Havnivåstigning kan påvirke verdiene av infrastruktur og bygg langs kysten.
- Høyere temperaturer kan føre til stadig mindre snø og økonomiske utfordringer for skisentrene.
- Ekstremnedbør kan føre til mer jordpakking og erosjon som kan påvirke avlingspotensialet i landbruket.
- Økte temperaturer i havet kan føre til at fiskestammer forflytter seg og at oppdrettsfisken blir påvirket negativt. Vi kan få mere makrell, den liker seg i varmere vann.

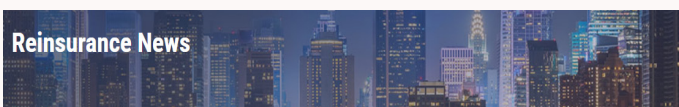
### Økte temperaturer i merdene: – Svært foruroligende, mener forsker

Økte temperaturer i havet kan få store konsekvenser for oppdrettsnæringen i årene som kommer. Forsker er bekymret for utviklingen.



Snøkanoner vil berge en del alpinanlegg, iallfall noen år framover. Her fra Tryvann i Oslo. (Foto: Cornelius Poppe / NTB)

## Mye av ski-turismen i Europa kan forsvinne



Reinsurance News  
Central Europe floods could cost up to \$3.3bn in insured losses: Gallagher Re

18th September 2024 - Author: Beth Musselwhite

### Deadly Landslides in India Made Worse by Climate Change, Study Finds

Extreme rainfall made 10 percent heavier by human-caused climate change triggered landslides that killed hundreds, according to a new study.

TRAVEL | SPAIN

### Spanish tourism industry under pressure amid record drought

Jonas Martiny  
05/16/2024

As Spain deals with a record lack of rainfall, calls are growing for the tourism sector to do more to save water.

### Havforskningsinstituttet: Varmere klima gir mer lakselus

Klimaendringene, som fører til høyere sjøtemperatur, kan føre til en dobling av smittepresset fra lakselus, ifølge Havforskningsinstituttet.



Faksimiler fra NRK 2024, Forskning.no 2023, Reinsurance News 2024, The New York Times 2024, Deutsche Welle 2024 og Stavanger Aftenblad 2021.

## How climate change worsened the most destructive wildfires in L.A. history

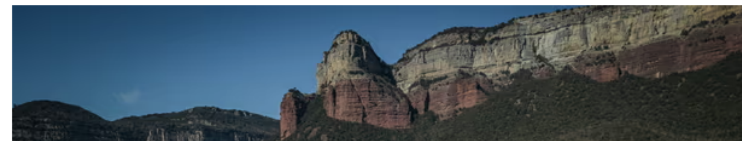
## Climate change identified as main driver of worsening drought in the Western United States

## *Flooding in Europe Is a 'Clear Reminder' of the Threat of Extreme Weather*

Climate change is influencing extreme weather events like the flooding across six countries that has led to mass evacuations of cities as the waters continue to rise.

## Catalonia declares drought emergency, extending restrictions to Barcelona

Water reserves fall below 16% as region's president says it has not rained in some areas for three years



Faksimiler fra Los Angeles Times 2025 og 2024 og The New York Times og The Guardian 2024.

## #Klimarisiko: Ekstremvær det mest alvorlige for Hydro

Hydros anlegg i Brasil, USA, Tyskland, Årdal og Høyanger har alle blitt utsatt for ekstremvær som følge av klimaendringer. Selskapet forbereder seg nå på alle typer klimarisiko.



– I Brasil hadde vi produksjonsembargoen som gjorde at vi tapte penger ukentlig, på grunn av flommen anlegget vårt ble utsatt for der. Anlegget i Årdal ble isolert i en uke på grunn av steinras. Verk i USA har vært rammet av orkaner, for å nevne noen eksempler på fysisk klimarisiko, sa Hydros Jostein Søreide til Energi og Klima i 2019.

## Nå er det alvor!

Noen alvorlige, klimarelaterte hendelser som ga fysisk klimarisiko i andre land de siste årene:

- De kostbare og dødelige brannene i California, USA, i januar 2025.
- De dødelige flommene i Sentral-Europa sommeren 2024.
- Alvorlig vannmangel flere steder i Spania i 2024.
- Hetebølger og historisk tørke i Europa, USA og Kina – på samme tid sommeren 2022.
- En tredjedel av Pakistan ble satt under vann sommeren 2022 på grunn av flom.
- Ved Heathrow flyplass utenfor London var det 40,2 grader midt i juli i 2022.
- Langvarig tørke ga vannmangel i det vestlige USA både i 2021 og 2022.
- Dødelige flommer etter styrtregn i Tyskland og Belgia kostet 240 menneskeliv og store summer i 2021.
- I Zhengzhou i Kina kom det 20. juli i 2021 mer nedbør på ett døgn enn det normalt gjør i samme region på ett år – 644,6 mm.

## Hvem trenger kunnskap om fysisk klimarisiko?

Forsikringsselskaper i Norge har allerede stor kunnskap og god oversikt over den akutte fysiske klimarisikoen i Norge. Kunnskap om fysisk klimarisiko kan forhindre feilinvesteringer.

Flere andre grupper bør øke sin kompetanse, som for eksempel:

- Ansatte i banker som vurderer lån til privatkunder, næringsliv og investorer i eiendom og infrastruktur.
- Arealplanleggere i kommunene og offentlig ansatte på alle forvaltningsnivå som legger til rette for politiske beslutninger.
- Lokale og nasjonale politikere som investerer i bygg og infrastruktur på vegne av oss innbyggere.
- Bygge- og anleggsbransjen, entreprenører, enkeltpersoner som eiere av hus og hytter og folk som skal inn på boligmarkedet / eiendomsmarkedet.

## Unngå feilinvesteringer – de kan bli veldig dyre!

Bygg og infrastruktur skal vare lenge. Om det bygges klimautsatte steder, kan kostbare skader oppstå. Feilplasserte bygg og mislykket arealutvikling kan koste enkeltpersoner, kommunene, forsikringsselskaper og investorer dyrt.

Næringslivet og dermed eiere og investorer kan også få kjenne det økonomisk hvis for eksempel viktig infrastruktur for elektrisitetsforsyning, vannforsyning og transport ødelegges eller settes ut av spill på grunn av ekstremvær.

Analyse av framtidig klimarisiko er derfor nødvendig når det planlegges for ny infrastruktur, nye boligfelt og næringsutbygging.

Ved arealplanlegging og planlegging av investering / utlån vil for eksempel flomsonekartene, utredninger om skredfare samt karttjenesten «Se havnivå» kunne gi nyttig kunnskap.

## Klimatilpasning – hvordan kan vi forebygge skader som følger av fysisk klimarisiko?

KBN – Den norske stats kommunalbank – trekker fram følgende to kategorier av mulig klimatilpasning:

- Sikring mot naturskade: Sikring av bygg, anlegg, infrastruktur og kulturminner mot naturskade som flom, skred, ras og stormflo.
- Flytting av infrastruktur: Flytting av infrastruktur eller andre bygde strukturer som forebyggende tiltak mot klimarelatert skade.

– Som følge av klimaendringer, er det ventet en økning av flomstørrelsen i sidevassdrag. Sårbarheten for flomskader ventes derfor også å øke, særlig for stikkrenner og bruer der flommene skyldes kraftig regn, heter det på Forskersonen.no, 2022.

## Jernbanen må klargjøres for å takle framtidens flommer

KRONIKK: Etter flommene i 2011, 2013, og igjen i 2018, registrerte Bane NOR tre hundre skadepunkter langs Dovrebanen, med en beregnet kostnad på 300 millioner kroner. Det er et stort behov for bedre flomberegninger.

### Venter mer ekstremvær: Truer trafoer og strømforsyning

Tor med hammeren har ingen planer om å ligge på latsiden i årene fremover, og det kan bety flere strømbrudd og trafohavarier.

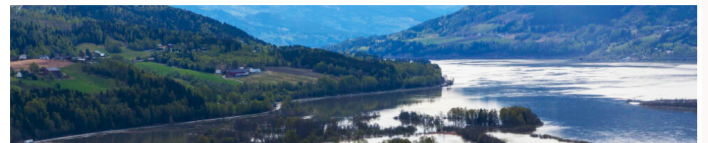


NVE mener at vi bør forberede oss på flere strømbrudd i årene fremover på grunn av mer ekstremvær. Klimaforskere har varslet flere stormer og mer nedbør. Ifølge en NVE-rapport kommer lyn-aktiviteten til å øke med hele 25 prosent frem mot 2050, skriver Møre Trafo på sin nettside. Faksimile fra februar 2020.

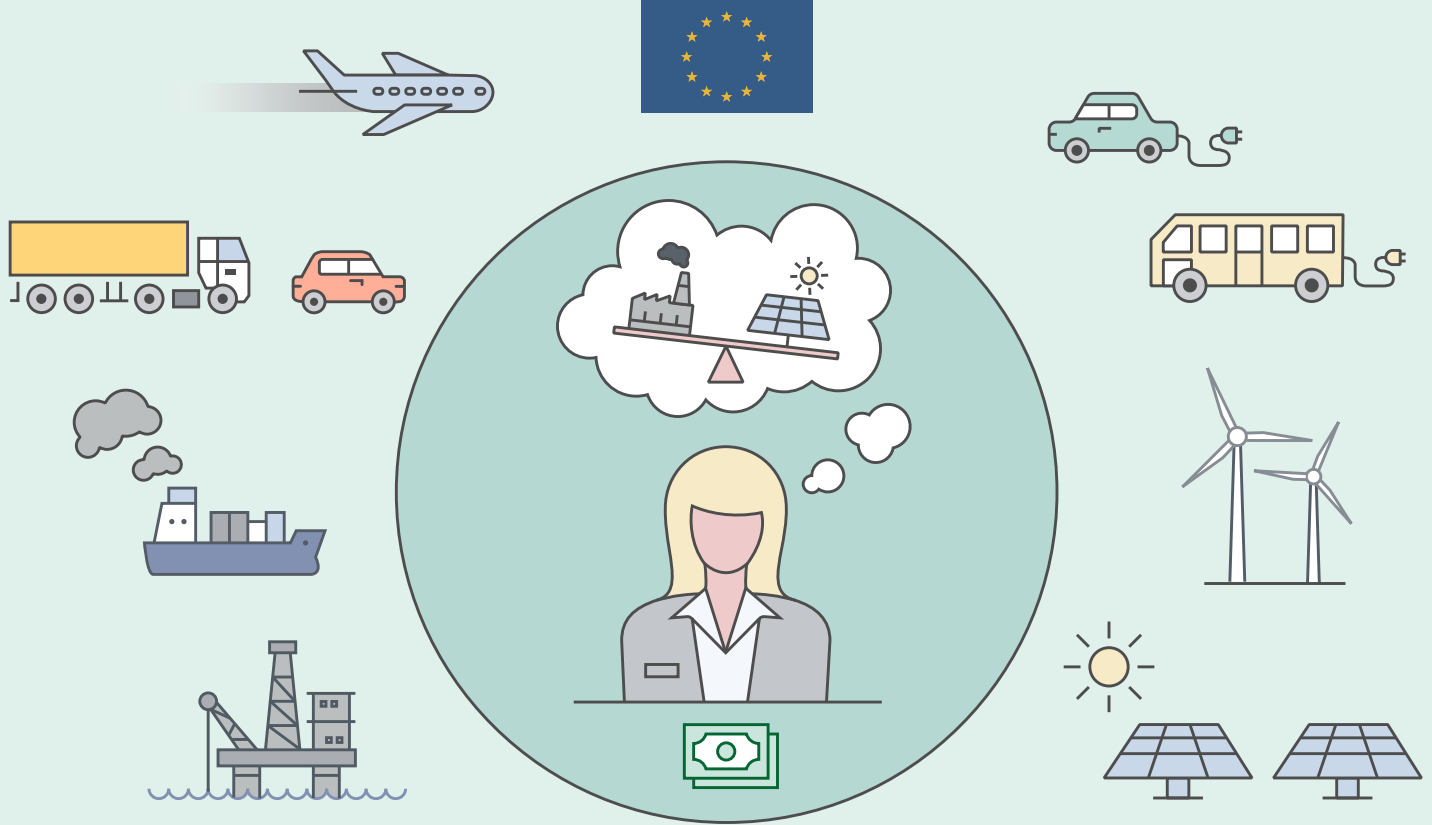
Klimatilpasning:

## Et gigantisk etterslep

Ifølge Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har Norge et udekket behov for flom- og skredsikring på 85 milliarder kroner.



Forskere fra Vestlandforskning, NTNU, CICERO Senter for klimaforskning, UiB, Nordlandforskning, Høgskulen på Vestlandet, SINTEF og Norce skrev i en felles kronikk i desember 2021 om det store behovet for å investere i klimatilpasning også i Norge. Faksimile fra Dagbladet.



# Overgangsrisiko

## Hva er overgangsrisiko?

Overgangsrisiko – også kalt omstillingsrisiko – kan kort forklares slik:

En verden som skal nå klimamålene må over noen tiår kutte klimagassutslippene fra all menneskelig aktivitet. Det betyr at virksomhet som fører til CO<sub>2</sub>-utslipp vil måtte omstilles eller avvikles. Verdien av eiendeler, selskaper og ressurser som bidrar til den globale oppvarmingen vil dermed kunne svekkes – gradvis eller brått. Det er dette som er overgangsrisiko.

Men det er vrient å si noe om hvor lang tid det vil ta for det enkelte produkt og den enkelte aktiviteten å bli erstattet av utslippsfrie alternativer. Uansett, retningen er slått fast gjennom Paris-avtalen: Verden og Europa – og dermed Norge – skal begrense den globale oppvarmingen og for å få det til må utslippene ned mot netto null.

## Hva mener sjefen for vår egen pengebølge Oljefondet om overgangsrisikoen?

Nicolai Tangen, Oljefondets sjef, er meget opp-tatt av fondets overgangsrisiko. For at fondet skal minimere risikoen for tap, må ledelsen og forvalterne der ha kunnskap om hvilken klimarisiko aksjene fondet eier og vurderer å investere i, kan være utsatt for. I september 2022 manet han alle selskaper til å skaffe seg en klimaplan:

*«Hvis du ikke tar dette på alvor, er det ingen som vil jobbe hos deg, ingen som vil kjøpe produktene dine, ingen banker som vil låne deg penger og ingen forsikringsselskap som vil forsikre deg» (NRK).*



Sjef i Oljefondet, Nicolai Tangen (Foto: NBIM.)

## Overgangsrisiko kommer i mange varianter og størrelser!

Vi kan dele overgangsrisikoen inn i flere kategorier, dette er en måte å gjøre det på:

- Strengere klimapolitikk og endret regelverk / regulatoriske rammebetingelser.
- Innfasing av klimariktig teknologi.
- Endringer i kundenes ønsker og etterspørsel.
- Utfordringer for omdømme.

Alle disse forholdene kan påvirke verdien av noe du eier, noe du gir lån til eller noe du planlegger å investere i. Det kan igjen bety at det som er lønnsomt i dag kan bli ulønnsomt i morgen.

I et senere kapittel skal vi se nærmere på omdømmrisiko og endret kundeferd. I dette kapitlet skal vi særlig se på dette med strengere klimapolitikk og endrede regelverk, samt innfasing av ny og klimariktig teknologi. Ofte henger disse sammen.

# I en värld som ställer om Sverige utan fossila drivmedel 2040

## Climate change: German MPs want higher meat tax

## Nio EU-länder vill införa flygskatt – "Koldioxidutsläppen står inte i proportion till de låga priserna"

Faksimiler fra Regjeringen.se, BBC, og Svenska Yle (2019–2021).

## Strengere klimapolitikk og gammel vs. klimariktig teknologi: Lønnsomt i dag – ulønnsomt i morgen?

Mange land, kommuner og virksomheter har vedtatt egne klimamål. EU har gått foran med mål om 55 prosent utslippskutt innen 2030. Klimapakken Fit-for-55 er den store planen for hvordan målene skal nås.

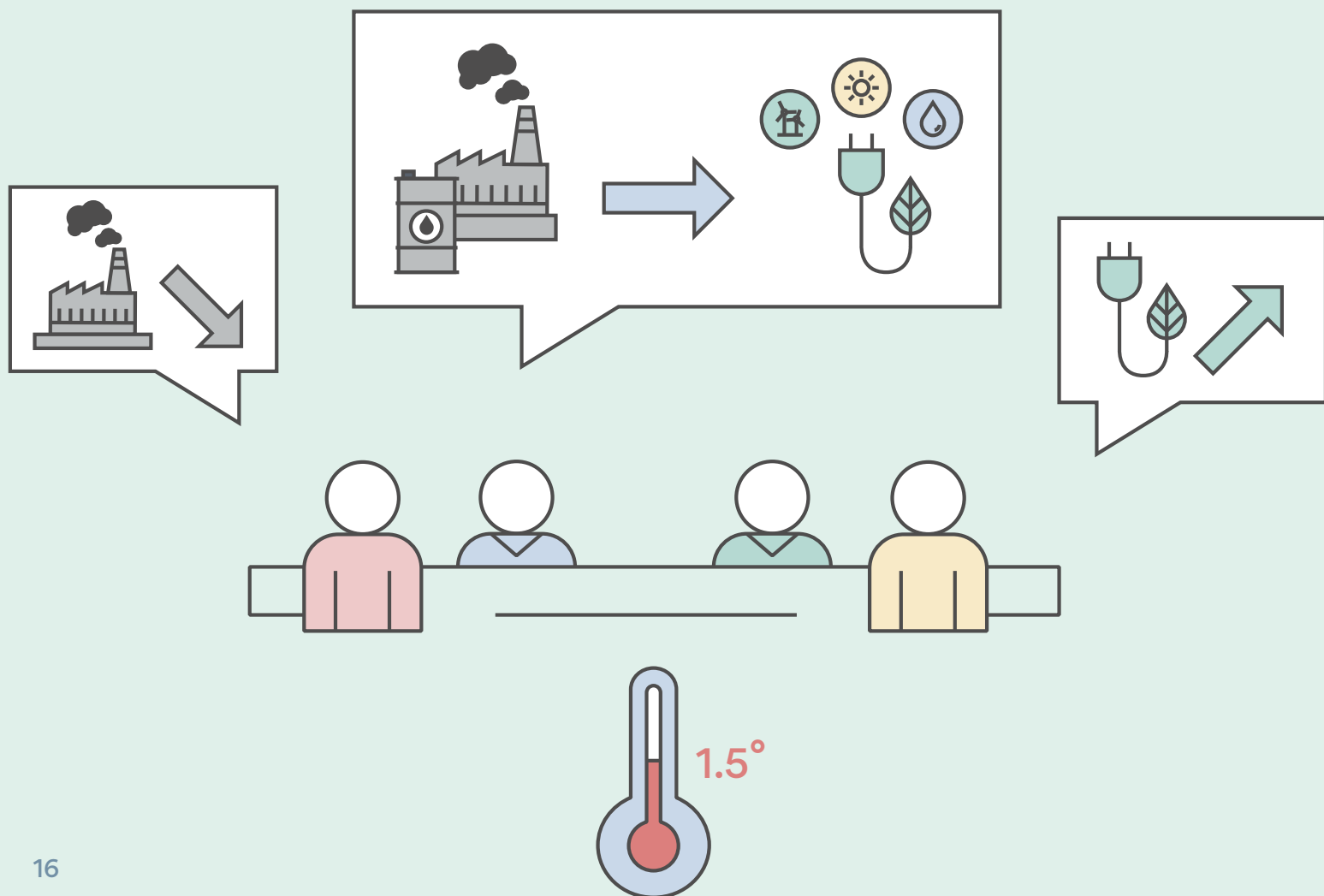
Norge har forpliktet seg til å kutte utslippene med minst 50 prosent og opp mot 55 prosent innen 2030 – og minst 90–95 prosent innen 2050 – sammenliknet med nivået i 1990.

Som del av det at Norge har undertegnet Parisavtalen skal regjeringen våren 2025 fremme nytt lovforslag om hva som skal være Norges klimamål for 2035. Hva dette blir vet vi ennå ikke.

For å nå klimamålene må Stortinget gradvis skjerpe kravene om lavere CO<sub>2</sub>-utslipp og høyere energieffektivitet.

Skal målene nås må kommunene, fylkeskommunene og staten gradvis stille stadig strengere klimakrav i for eksempel sine anbudsrunder.

Alt dette kan bety at det som er lønnsomt i dag kan bli ulønnsomt i morgen.





## Hva er overgangsrisiko i praksis?

Strengere klimapolitikk som nye regler, reguleringer og skatter kan føre til at eiendeler taper verdi. Ved nye reguleringer kan næringer miste konkurransekraft hvis de ikke omstiller seg. Noen eksempler på klimapolitikk som kan gi overgangsrisiko:

- EUs karbontoll – Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) – som går ut på å skattlegge importerte varer som har blitt produsert med høye CO<sub>2</sub>-utslipp. Virksomheter eksponert i verdikjedene som treffes av denne tollens risikerer økte utgifter og tøffere konkurranse.
- Storbritannias kommende karbontoll som etter planen skal tre i kraft i 2027, og som blant annet vil omfatte kunstgjødsele, aluminium, sement, keramikk, hydrogen, jern og stål.
- Staten kan framover velge å stille krav til for eksempel 40 prosent reduksjon av CO<sub>2</sub>-utslipp i store byggeprosjekter, det kan få følger for maskinentreprenører som er uforberedte.
- Banker kan risikere at panteverdiene reduseres («stranded assets»), økt betalingsmislighold og tap i utlånsporteføljen, for å nevne noe av det Finans Norge trekker fram i rapporten Klimarisikorapportering – banker.

## Har vi eksempler på økonomiske utfordringer knyttet til overgangsrisiko?

Jada, bare se her:

I mai 2019 måtte bilgiganten Bertel O. Steen si opp rundt 200 medarbeidere. Selskapet hadde ikke tatt høyde for tempoet i omstillingen fra det fossile til det elektriske. Konsernsjef Bjørn Maarud forklarte til DN at butikken hadde fått inn for få elektriske biler og bilmodeller:

*«Jeg kan si så mye som at elektrifiseringen i Norge, godt hjulpet av politiske virkemidler, har kommet raskere og hardere enn både vi og jeg tror også politikerne trodde. Dette har rammet oss nå.»*

I februar 2019 erfarte Møllergruppen at subsidierte elbiler ga lavere etterspørsel etter brukte bensin- og dieslbiler. Teknologiskiftet fra diesel og bensin til elbiler kom raskere enn selskapet hadde sett for seg.

## Må kutte utslipp fra store anleggsmaskiner

Klimakrav i offentlige anskaffelser - sjøtransport

### Klimakrav fra det offentlige til sjøtransport

## Møller varsler prissmell på bruktbiler

Elektrifiseringen av den norske bilparken vil påvirke bruktbilprisene. Bilgiganten Møller regner med store tap på bensin- og dieslbilene som kommer inn fra leasingkundene de neste årene.

## 200 ansatte må gå etter salgskollaps

Tilbakeholdne bilprodusenter og norske politikere får skylden når bilgiganten Bertel O. Steen sier opp 200 ansatte etter kollaps i bilsalget.

Faksimiler fra Bygg.no og Regjeringa.no, 2022.

Faksimiler fra DN, februar og mai 2019.

## Andre eksempler på overgangsrisiko i praksis?

Da Stortinget i desember 2015 vedtok å innføre en flyseteavgift på 80 kroner per tur for budsjettåret 2016, påvirket dette lønnsomheten til flyselskapene. Flyselskapet Ryanair var blant dem som protesterte høytlydt. Daværende statsminister Erna Solberg forsvarte avgiftsøkningen slik i Fredrikstad Blad:

*«Lufttransport bidrar til utslipp av CO<sub>2</sub>. Skal vi ta det grønne skiftet på alvor, vil det få konsekvenser. Det er latterlig billig å fly. Vi må følge prinsippet om at forurenser skal betale. Jeg lar meg ikke presse av Ryanair, som vil fjerne en avgift som Stortinget stiller seg bak og som er i tråd med det grønne skiftet.»*

## Enda mer overgangsrisiko?

For å nå klimamålene er det nødvendig at alt fra energiproduksjon og kjøretøy til industriproduksjon og maskinparker drives av utslippsfri energi. Mye infrastruktur må derfor byttes ut de neste tiårene.

Dette innebærer overgangsrisiko – ikke minst fordi det er så vanskelig å si noe om tid og tempo.

Noen eksempler:

- Sol- og vindkraft påvirker prisdannelsen i kraftmarkedene. Svingningene blir større. I perioder med mye sol- og vindkraft kan prisene gå mot null, mens det kan bli svært høye kraftpriser når sol- og vindkraften ikke leverer. Dette forandrer rammene for alle aktører i kraftmarkedet.
- Det kan være risikabelt å investere i ny og utslippsfri teknologi – hvis den er for dyr eller for dårlig. Investeringer i klimaløsningen hydrogenstasjoner er et eksempel på dette.
- Det er dyrt å måtte bytte ut infrastruktur. Kommunene har ansvar for avfallshåndteringen, denne sektoren slipper per i dag ut mye CO<sub>2</sub>. Ved nyinvesteringer er det viktig å ta høyde for framtidige utslippskrav for å minske risikoen for dyre justeringer i etterkant.

ERNA SOLBERG ØSTFOLD MOSS LUFTHAVN RYGGE

• Erna Solberg: - Lar meg ikke presse av Ryanair • Vil ha grønt skifte

## Erna Solberg forsvarte flyseteavgiften

## Flypassasjeravgiften innføres 1.juni

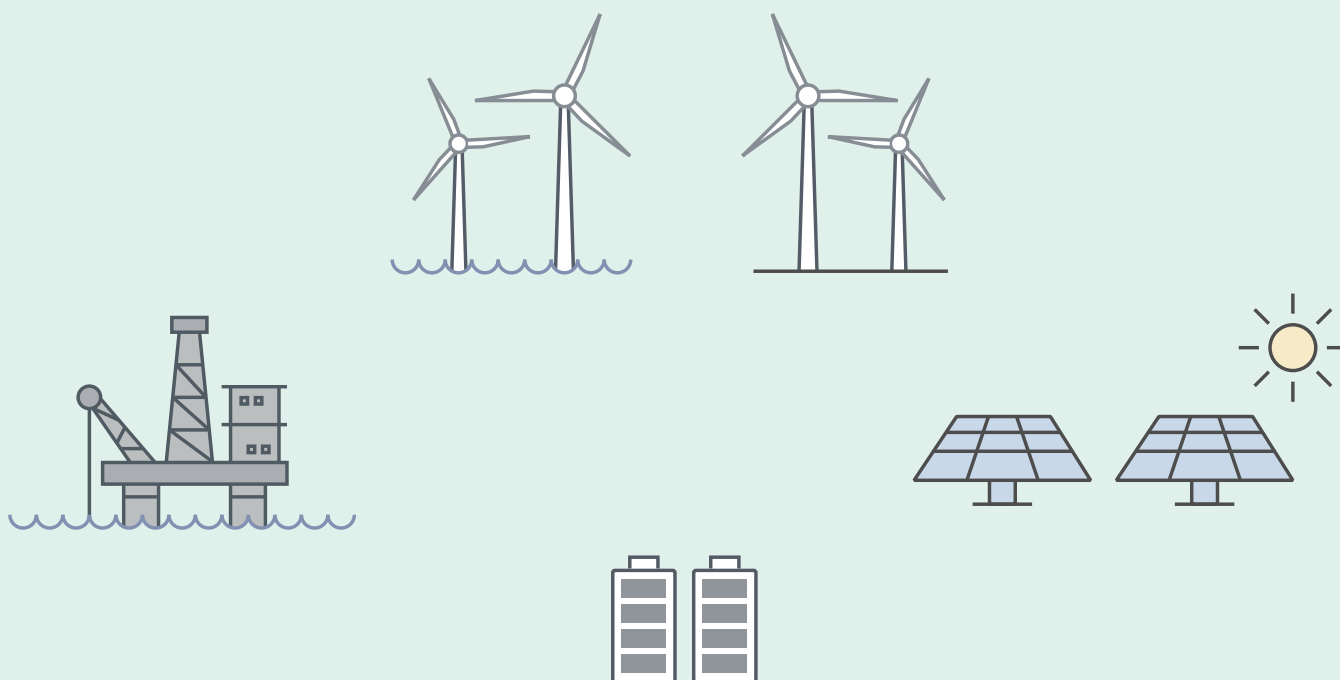
Finansdepartementet har i dag fattet vedtak om at flypassasjeravgiften innføres 1. juni. Nå er spørsmålet hva som skjer med Moss lufthavn Rygge.

## Hyop legger ned alle hydrogenstasjonene etter syv års drift

Hydrogenstasjonen ble ikke den suksessen Hyop hadde håpet på. Nå legger selskapet ned samtlige.

Introduksjon av hydrogendrivstoff er en krevende oppgave hvor Hyop er en av pionerene. I sitt syvende driftsår erfarer Hyop at tilgangen på driftskapital er så knapp at man ser seg nødt til å stanse driften av hydrogenstasjonene, heter det i meldingen fra selskapet. Faksimile fra E24, august 2018.

Faksimile fra Fredrikstad Blad, januar 2016 og fra E24, mai 2016.



## Hva så med oljenæringen?

Petroleumsnæringen er Norges største næring. Produksjon av olje og gass på norsk sokkel sender store penger inn i Oljefondet og gir oss mange arbeidsplasser. Akkurat nå skaker Russlands krig mot Ukraina energimarkedet på en måte som gjør det vrient å si noe sikkert om etterspørselen etter fossil energi de neste par tiårene og hvilken overgangsrisiko olje og gass eventuelt vil være utsatt for. Likevel vet vi at:

- ... etterspørselen etter olje og gass blir lavere i en verden som når Paris-målene. Men det er vanskelig å si noe om tid og tempo.
- ... EU – Norges største kunde av olje og gass - har mål om netto null utslipp innen 2050. Da trenger EU mye mindre olje og gass – selv om EU nå kjøper mer gass av Norge enn før Russlands fullskala angrep på Ukraina i 2022. EUs totale forbruk av gass falt med 18 prosent fra august 2022 til mai 2024.
- ... EUs intense jobb med å frigjøre seg fra russisk olje og gass fører til fortgang i utbyggingen av fornybar energi.

- ... kommuner kan tape arbeidsplasser og skatteinntekter hvis de har mange innbyggere som er sysselsatt i petroleumsindustrien og leverandørnæringen og disse ikke klarer å omstille seg i tide.
- ... EU-kommisjonen også har fremmet et nytt sett lover om å kutte utslippene med hele 90 prosent innen 2040. For å nå målet skal forbruket av kull, olje og gass kuttes voldsomt.

EU-KORRESPONDENTEN

### EU-notat: Dramatisk kutt i EUs gassbehov etter 2030

Gassforbruket i EU vil etter 2027 synke mer enn bortfallet av russisk gass, ifølge EU-kommisjonens beregninger.



Faksimile fra Energi og Klima 2022.



# Omdømmetrøbbel og kunder som endrer atferd

## Hva har omdømme med klimarisiko å gjøre?

Klimaendringene koster. Det betyr at det kan bli stilt spørsmål om hvem som har skylden og hvem som kunne – eller burde – ha opptrådt annerledes. Selskaper og land som har høye utslipp, eller som kunne ha gjort mer for å begrense utslippene og dermed begrense de skadelige konsekvensene av klimaendringene, risikerer et svekket omdømme.

Regjeringens Klimarisikoutvalg (NOU 2018:17) forklarer omdømmerisikoen knyttet til klimakrisen slik:

*«Klimaendringene utgjør en kilde til omdømmerisiko for virksomheter som blir ansett å ha bidratt til klimaendringer, eller for ikke å gjøre nok for å begrense effektene av klimaendringer.»*

## Hva er omdømmerisiko i praksis?

Omdømmet til et selskap eller et produkt er en viktig faktor når klimarisiko skal vurderes. Noen eksempler:

- Å tiltrekke seg den beste arbeidskraften kan være vanskelig for et selskap som assosieres med utslipp og forurensing.
- Klimaengasjement kan få forbrukernes atferd til å vendes raskt i favør eller disfavør av en virksomhet, et produkt eller en tjeneste.
- På samme måte kan investorer og långivere skremmes bort fra selskaper og bransjer som oppfattes som mulige «stranded assets» i en framtidig grønn økonomi.

## Noen eksempler på mulig omdømmerisiko i ulike bransjer:

- **Fiskeri:** Å frakte fersk fisk eller skalldyr med fly over lange distanser har større avtrykk enn annen transport. Vil forbrukere og butikkjeder bli mer kritisk til flyfrakt?
- **Havbruk:** Laksenæringen risikerer mer kritisk søkelys på grunn av at fôr importert fra Brasil indirekte kan bidra til hogst av regnskog, og som i tillegg er fraktet med skip med store utslipp eller flytransport ut i markedene.
- **IT og telecom:** Svært energikrevende produksjon av kryptovaluta kan være en trussel mot datasenterindustriens omdømme.
- **Skogbruk og bioenergi:** Debatten om skogvern versus hogst kan påvirke skogbruket og bioenergiens omdømme, likeså diskusjonen om bruk av palmeolje i biodiesel.
- **Reiseliv:** Reiselivsnæringen kan møte på omdømmetrøbbel, særlig knyttet til flytrafikken. Om store kundegrupper velger å fly mindre, kan det medføre lavere omsetning.

## Og hva med energiprodusentene?

Også energisektoren er utsatt for omdømmerisiko. Noen eksempler:

- **Kraftbransjen:** Utbygging av ny vann- eller vindkraft er kontroversielt og kan svekke omdømmet til selskaper som står for utbyggingen. Mer fornybar energi inn i energisystemet vil også gi større svingninger i strømprisene. Folks toleranse for økte strømpriser er ikke veldig stor, det kan påvirke selskapenes omdømme.
- **Olje og gass:** Petroleumsnæringen er en av hovedkildene til global oppvarming. Norsk oljenæring fremholder at norsk petroleumsvirksomhet har lavere utslipp enn i de fleste andre land. I hvilken grad markedet etter hvert vil skille mellom petroleumsprodukter etter CO<sub>2</sub>-avtrykket i produksjonen er uklart.

### “Dirty, Difficult, And Dangerous”: Why Millennials Won’t Work In Oil

### Flere norske banker sier nei til fossil energi

KLIMA & FINANS: Norske banker sender nå tydelige signaler til ikke-omstillingsdyktige selskap, og kutter i midler til de som ikke tar ansvar for å bekjempe klimakrisen.

### Vi flyr 23.500 tonn fersk laks til Kina i året. Utsleppa er over dobbelt så høge som ved skipsfrakt

Kvar kilo laks Noreg flyg til Kina medfører 20 nye kilo CO<sub>2</sub> i atmosfæren. Utsleppa kunne vore halvert om ein fraus ned laksen og frakta han med skip, viser ein ny rapport frå Sintef.

Faksimile fra NRK, 2020.

Faksimile fra Oil Price i 2017 og Vårt Land i 2021.

## Oljebransjens omdømmetrøbbel – slik avisene formidler det

Petroleumsnæringen i Norge har økt sine klimagassutslipp fra 8,25 millioner tonn CO<sub>2</sub>-ekvivalenter via 15,1 millioner tonn til 11,6 millioner tonn i 2023, ifølge SSB. Det regjeringsoppnevnte Klimautvalget 2050 er opptatt av at Norge som stor petroleumsprodusent også eksporterer store utslipp:

*«Utslipp fra forbrenning av eksportert olje og gass kommer i en særstilling. Med årlige utslipp på rundt 500 millioner tonn CO<sub>2</sub>-ekvivalenter er de rundt ti ganger større enn de totale årlige utslippene som inngår i det norske utslippsregnskapet på rundt 50 millioner tonn CO<sub>2</sub>-ekvivalenter.»*

Fordi bruk av olje, kull og gass i all hovedsak er årsaken til den menneskeskapte, globale oppvarmingen er nettopp disse produktene – og deres produsenter – spesielt utsatt for negativt omdømme. Det ser vi stadige eksempler på i media.

## Studentene svikter oljefagene: – Skjønner godt at de styrer unna

For ti-tolv år siden var petroleumsfag blant de mest populære studiene, og snittet for å komme inn var skyhøyt. Så snudde det.

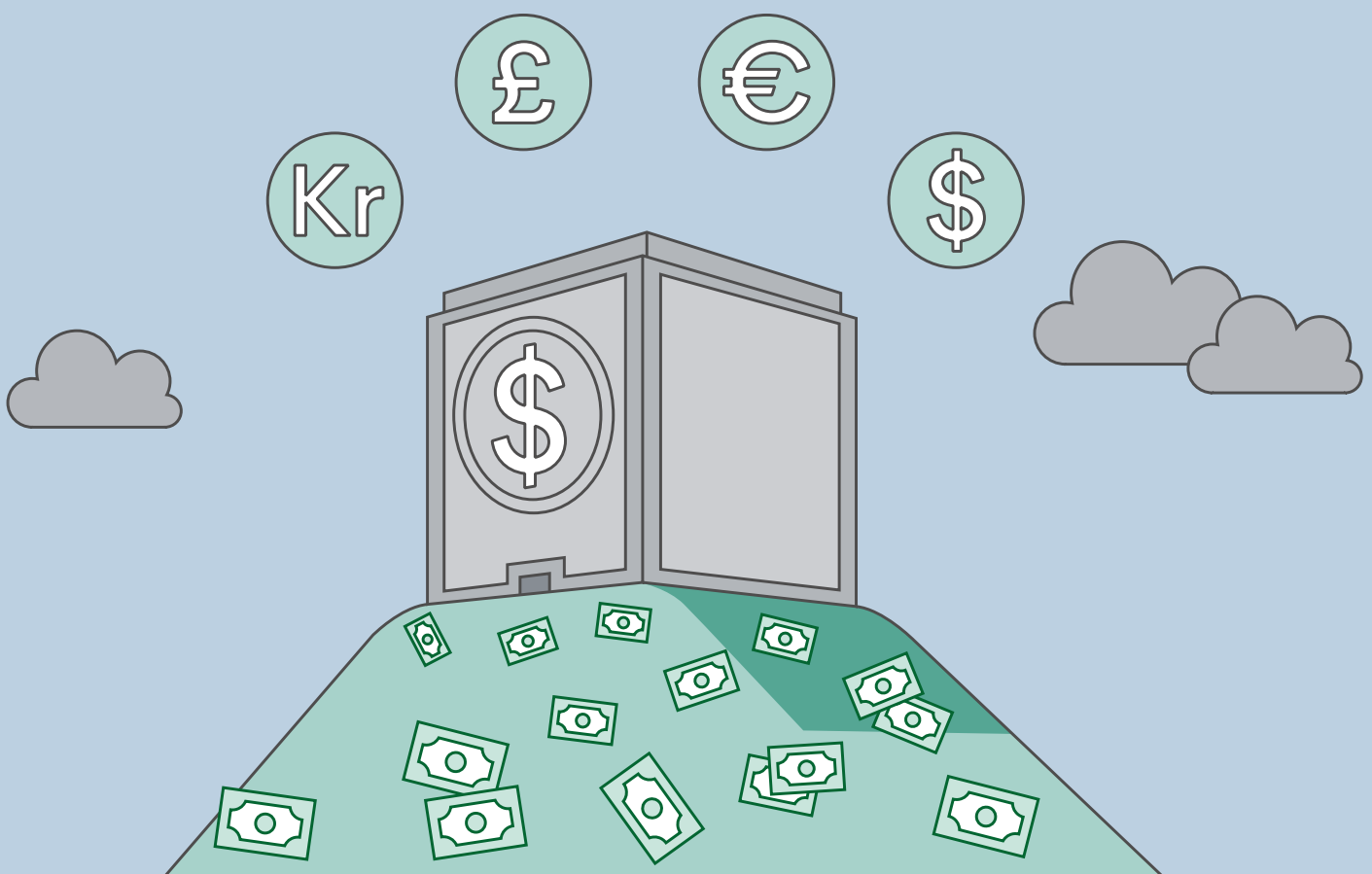
Faksimile fra Khrono 2021.

## Royal Shakespeare Company to end BP sponsorship deal

**Theatre company's move comes after growing criticism over its links with oil firm**



Faksimile fra The Guardian 2019.



### Kan trøbbel med omdømmet ha noe å bety for finansnæringen?

Ja, sier Finans Norge, arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for finansnæringen i Norge, i Veiledning klimarisikorapportering for banker. Eksempler: Endrede kundepreferanser, omdømme-problemer i næringer banken låner penger til, økt press fra investorer, kunder og andre interessenter.

For en bank kan omdømmerisiko knyttet til klima innebære blant annet følgende:

- Risiko for redusert tilgang til finansiering/kapital.
- Risiko for høyere prising av finansiering/kapital.
- Risiko for at man ikke tiltrekker seg den beste arbeidskraften dersom man har høy karbonrelatert kreditteksponering/mangler fokus på bærekraft.

### Kommuner: Få klimatiltak = mindre attraktivt bosted?

KBN Den norske stats kommunalbank og CICERO Senter for klimaforskning har sett på temaet omdømmerisiko og norske kommuner. I rapport Klima, risiko og bærekraftig utvikling i norske kommuner (2019) heter det at for eksempel protester fra innbyggere kan føre til mangelfull gjennomføring av klimatiltak i kommunen. Det igjen kan gi kommunen dårlig omdømme:

*«Kommunens omdømme og attraktivitet for beboere og næringsliv kan også bli påvirket dersom kommunen ikke klarer å gjennomføre tiltak og oppnå sine omstillingsmål.»*

Norske kommuner risikerer med andre ord å bli sett på som å være litt «bakpå» om de ikke bidrar inn i omstillingen og utslippskuttene. Det er ingen god attest når kommunene skal tiltrekke seg kompetanse og investeringer.

## Forskere vurderte klimaplanene til tretten norske kommuner. Bare tre av dem fikk god karakter

I Hurdal sentrum skal husene få gress og solceller på taket. Mens i Rendalen har de ingen planer for å redusere utslipp.

Faksimile fra forskning.no, 2022.

## Har oljelandet Norge et dårlig klimaomdømme? I så fall – gjør det noe?

Omdømmet for et land er viktig fordi det kan være en form for kapital som kan omsettes til politisk innflytelse. Det kan brukes som et middel til å realisere nasjonale interesser, forklarer forskere ved NUPI i rapporten «Norges klimaomdømme på Twitter».

Forskerne har vurdert Norges klimaomdømme ved å analysere Twitter-meldinger som ble sendt under klimatoppmøtet COP26 i 2021. De konkluderte med at «norsk omdømme ikke er svekket eller vesentlig endret per nå, men at det er utsatt fordi assosiasjonen til olje- og gassproduksjon for mange fremstår som motsatsen til en ambisiøs klimapolitikk.»

I en lederartikkel i tidsskriftet Internasjonal Politikk skriver forskere at «Internasjonale omdømmekostnader og aukande global etterspørsel etter fornybar energi aukar presset på ei rask grøn omstilling, også innanlands. I sum synest Noreg sin ambisjon om å vere ein global klimaforkjempar som stadig mindre foreinleg med rolla som storskala produsent av olje og gass».

## Endret kundeatferd – flyskam?

Etter hvert som klimakrisen blir tydeligere og klimapolitikken biter mer fra seg, vil endret kundeatferd kunne påvirke selskapers forretningsmodell. Vi så et eksempel på dette i Sverige i 2019, her formidlet av DN:

«Flytrafikken på innenriksrutene i Sverige lå i august 10 prosent lavere enn for ett år siden. I juli var nedgangen på 11 prosent. Nedgangen kobles til flyskam.»

«Den markante nedgangen kobles til en mer negativ holdning til å fly som følge av klimaendringene.»

Hans Jørgen Elnæs i Winair kalte tallene for «voldssomme» og var bekymret for svensk luftfart og selskaper som er avhengige av den.

## Norway wants to lead on climate change. But first it must face its legacy of oil and gas.

An expert explains Norway's climate change paradox.

## Norway, the UK and Canada are not climate champions. They are climate hypocrites

Faksimile fra Vox og CNN, 2021.

## Stor nedgang i flytrafikken i Sverige

Flytrafikken på innenriksrutene i Sverige lå i august 10 prosent lavere enn for ett år siden. I juli var nedgangen på 11 prosent. Nedgangen kobles til flyskam.

Faksimile fra DN, 2019. Tallene var hentet fra Swedavia som er Sveriges svar på Avinor.



## Endret forbrukeratferd: Tyskerne og svenskene spiser mindre og mindre kjøtt...

Eksempler på endret forbrukeratferd – der hensynet til klimaet er del av folks vurderinger:

- I 2011 spiste tyskerne snaut 63 kilo kjøtt hvert år. I 2021 var forbruket gått ned med drøyt 12 prosent til litt mindre enn 55 kilo. Mesteparten av nedgangen har skjedd de siste årene, mens salget av plantebasert mat nesten doblet seg (VOX, juli 2022)
- I juni 2019 besluttet Skolverket i Sverige å kutte kjøtt fra serveringen under møter. Stabschefen Katarina Tiväng forklarte hvorfor: – Genom att bland annat välja vegetarisk mat påverkar vi myndighetens negativa miljöpåverkan genom mindre utsläpp av växthusgaser (SVT, juni 2019).
- Orklas nye bærekraftsbarometer viser en betydelig økning i antall nordmenn som velger plantebasert mat framfor kjøtt. I 2021 oppga 7 prosent av de spurte at de er veganere eller vegetarianere, i 2022 var tallet 11 prosent. 35 prosent av dem mellom 18 og 29 år sa at de vil spise mindre kjøtt for å redusere klimaavtrykket sitt (Nationen 2023).

## German meat consumption is on the decline

Per capita meat consumption, in pounds

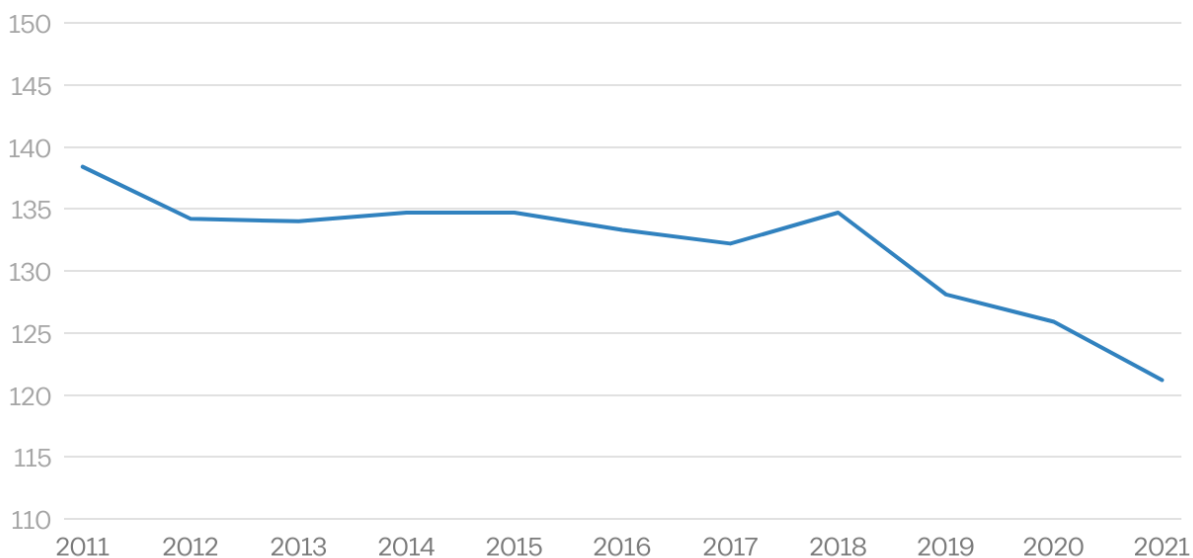


Chart: Kenny Torrella/Vox • Source: Germany's Federal Ministry of Food and Agriculture

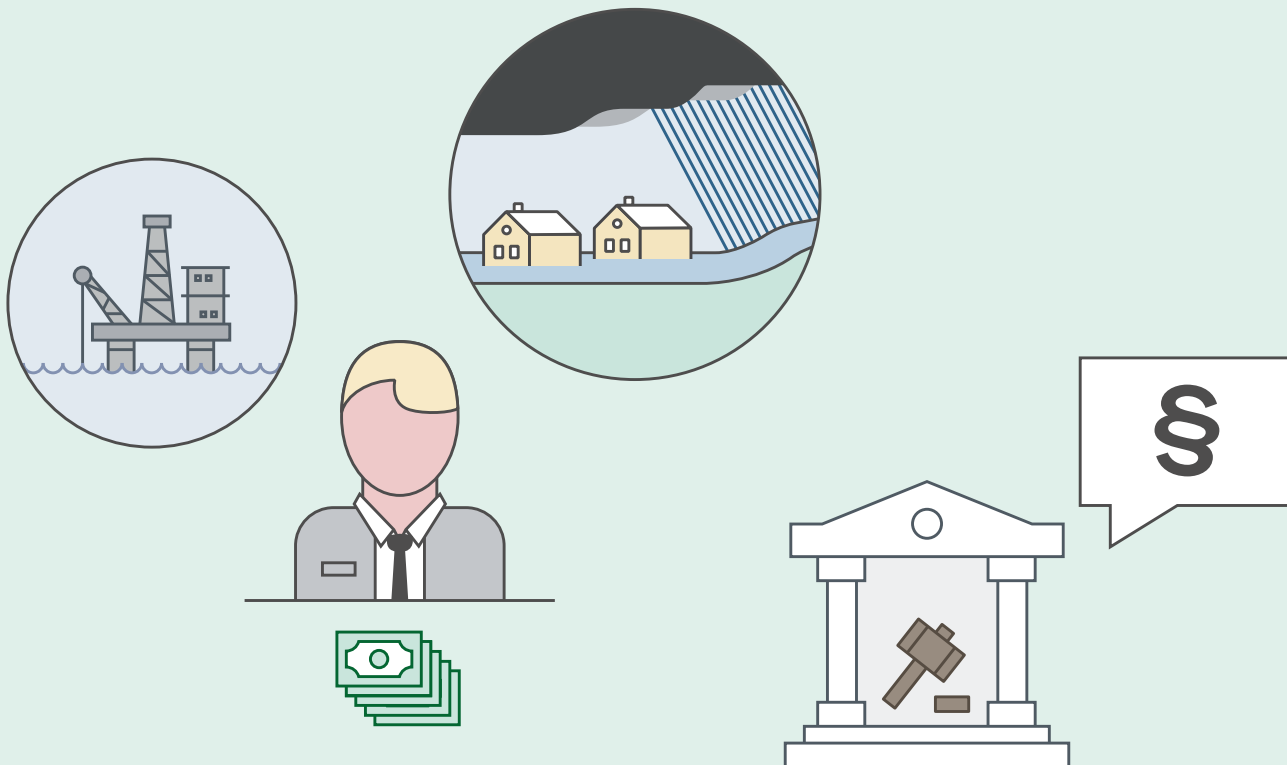
**Vox**

## Stor vekst i antall vegetarianere og veganere i Norge

20 prosent av norske forbrukere oppgir at de vil spise mindre kjøtt for å redusere eget klimaavtrykk, viser undersøkelse.



Faksimile fra Nationen, januar 2023.



# Ansvarsrisiko

## Hva er ansvarsrisiko og hvem risikerer å bli saksøkt?

Ansvarsrisiko handler om at klimaendringene og klimaomstillingen kan gi grunnlag for søksmål fra den eller dem som taper penger eller materielle verdier. Mulige søksmål kan for eksempel være:

- Kommuner som tillater bygging i utsatte områder mot bedre vitende, står i fare for å bli saksøkt og avkrevd erstatning fra forsikringsselskaper («regress») når klimaendringene fører til mer ødeleggende ekstremvær.
- Stater eller selskaper som har tjent store penger på salg av fossil energi og slik bidratt indirekte til klimaskade, kan saksøkes av land og aktører som taper på skadene.
- Styrers og lederes manglende vilje til å forutse økonomiske tap på grunn av strengere klimakrav og ny teknologi, kan føre til søksmål fra investorer som taper pengene sine.

## Hva sier ekspertene om ansvarsrisiko?

Vi vet at vi framover vil erfare at klimaendringer fører til ødeleggelse og tap. Større og mer dramatiske konsekvenser av klimaendringene vil igjen føre til stor oppmerksomhet rundt hva dette faktisk koster. Dette var tema for regjeringens Klimarisikoutvalg (NOU 2018:17). Der heter det blant annet:

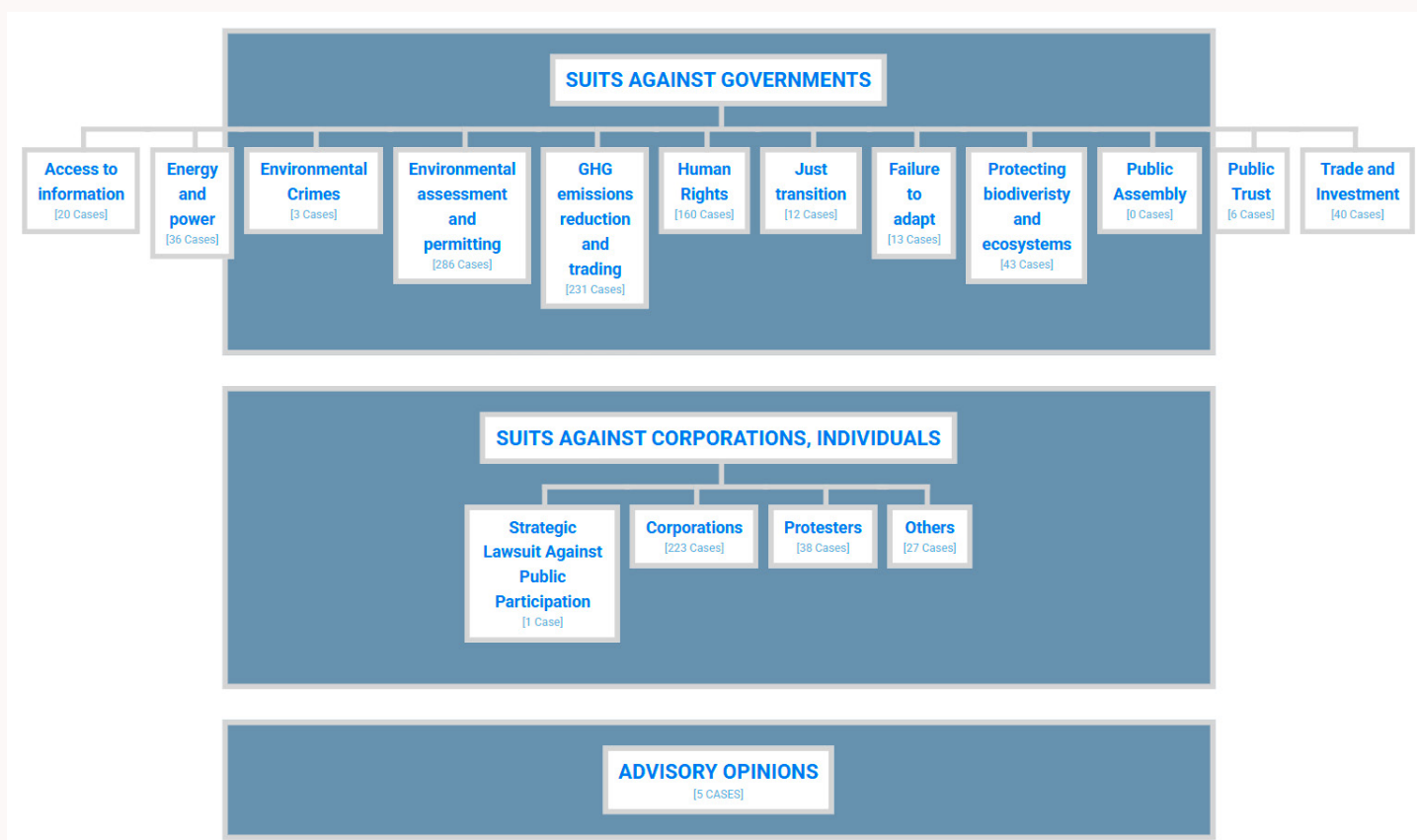
- «Risikoen for erstatningssøksmål øker med omfanget av skader. Erstatningssøksmål er søksmål hvor skadelidte krever erstatning for et tap de direkte eller indirekte har blitt påført.»
- «Et typisk eksempel fra Norge kan være erstatning for ødelagte boliger som følge av flom eller ras, mens et eksempel fra utlandet er søksmål fra offentlige myndigheter mot oljeselskaper med krav om erstatning for økte infrastrukturkostninger på grunn av klimaendringer.»



## Høres dette teoretisk ut? Vel, det er mange rettssaker verden over ...

Det er allerede mange klimasøksmål på gang, og antallet stiger.

Columbia Law School, det juridiske fakultetet ved Columbia University (USA), publiserer oppdaterte databaser med oversikt over hvilke klimasøksmål som er på gang, og mot hver. Faksimilen under, fra universitetets Global Climate Change Litigation Database, inkluderer alle saker unntatt de internt i U.S.A. per januar 2025.



## Climate litigation against companies is on the rise, report finds

Press release on 27 June, 2024

London, UK

Climate litigation against companies is on the rise according to analysis published today (27 June 2024) by the Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment at the London School of Economics and Political Science.

Faksimile fra Columbia Law School, 2025, og London School of Economics, 2024.

## Men hva skjer i praksis? La oss starte med kommunene ...

Norske kommuner er planmyndighet og kan gi byggetillatelse. Kommunene har også ansvaret for klimatilpasning, avløpsnett og håndtering av overvann. Klimaendringer innebærer at tidligere trygge områder framover kan bli utsatt for blant annet flom og ras.

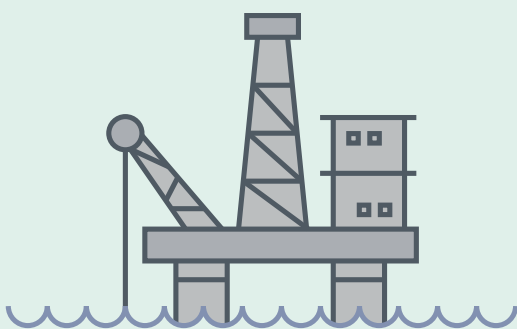
For norske kommuner betyr ansvarsrisiko at de kan bli holdt økonomisk ansvarlige for skader grunnet klimaendringene som burde vært forutsett. Økte utbetalinger knyttet til klimarelaterte skader, kan føre til at forsikringsselskaper går til sak mot kommuner for å få tilbake penger de har betalt ut til skadelidte.

## Gjensidige tapte i retten, må betale for hus som ble flomskadet to ganger i Gudbrandsdalen

Gjensidige Forsikring tapte også i lagmannsretten i striden om hvor stort ansvar Nord-Fron kommune hadde ved å tillate bygging i et flomutsatt område.



Her en faksimile fra Aftenposten i 2019, om at Gjensidige ville ha Kvam kommune til å dekke forsikringsutbetalingene da et hus ble utsatt for flom to ganger.



## Hva om det søkkrike oljelandet Norge bli utsatt for klimasøksmål?

Ansvarsrisiko kan dreie seg om søksmål rettet mot selskap eller stater som har bidratt til klimaskade. Her kan det være relevant å minne om det som skjedde med tobakksindustrien i USA.

På samme måte som det er umulig å påvise sammenheng mellom en enkeltsigaret og et krefttilfelle vil det være umulig å påvise sammenheng mellom små CO<sub>2</sub>-utslipp og ekstremvær.

Tobakksselskapene måtte likevel ut med astronomiske summer på grunn av helsekostnaden tobakken hadde påført amerikanske stater.

Norge har gjennom fem tiår tjent store penger på å selge olje og gass. Kan dette bety at verdiene vi har samlet i Oljefondet er utsatte når klimaendringene øker i omfang og det koster andre land dyrt å reparere disse skadene?

Stadig flere selskaper opplever å bli saksøkt fordi de bidrar med store mengder klimagassutslipp. Hvordan kan selskapers verdi påvirkes når det blir saksøkt? Hvordan påvirkes selskapets verdi av "ugunstige dommer"? Disse spørsmålene er belyst i utredningen "Impacts of climate litigation on firm value", publisert i mai 2023 av forskere ved London School of Economics (LSE) / Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment.

## Impacts of climate litigation on firm value

Misato Sato, Glen Gostlow, Catherine Higham, Joana Setzer and Frank Venmans

May 2023



Home > News > Investors are 'flying blind' to risk of climate lawsuits

### Investors are 'flying blind' to risk of climate lawsuits

PUBLISHED  
12 JAN 2024

CLIMATE SOCIAL SCIENCES

SHARE THIS

Polluting companies could be liable for trillions in damages from climate lawsuits. But few investors and regulators are taking these risks into account when evaluating companies' climate-related financial risks, according to [new Oxford Sustainable Law programme research](#) published today in *Science*. The research calls for an overhaul in how climate litigation risks are assessed and provides a new framework for doing so.

Forskning fra Oxford Sustainable Law-program ved Universitetet i Oxford viser at blant annet investorer ikke regner med faren for å bli saksøkt når de vurderer selskapers klimarelaterte økonomiske risikoer. (Faksimile fra University of Oxford 2025.)

### Dreier seg om store summer ...

Ekspertene i regjeringens klimarisikoutvalg skrev i 2018 at det er vanskelig å kvantifisere størrelsen på søksmålsrisiko, men at det kan dreie seg om store verdier hvis Norge blir saksøkt.

Eksempler på søksmål mot Norge kan være erstatningskrav for kostnader eller søksmål for å stoppe oljeutvinning eller for å begrense bruken av fossil energi.

Uansett: Rettsprosesser koster både tid og penger selv om man ikke blir dømt. Tap av omdømme på grunn av rettsprosesser og økt usikkerhet knyttet til fremtidige overskudd i aktuelle selskap kan også ha en pris.

## Norges første klimasøksmål ...

Regjeringens ekspertgruppe som skulle vurdere klimarisikoen til Norges største pengebølge – Oljefondet – leverte sin rapport i 2021. I Klimarisiko og Oljefondet beskrev utvalget følgende som en viktig klimarisikofaktor for Norge:

*«Klimarelaterte søksmål for å stoppe aktiviteter eller erstatte tap knyttet til fysiske klimaendringer eller endringer i forretningsmessige rammevilkår.»*

Og nettopp dette med å stoppe aktiviteter har blitt Norges første klimasøksmål. I 2016 stevnet Greenpeace og Natur og Ungdom staten for brudd på Grunnlovens miljøparagraf 112. Organisasjonene ville få slått fast at statens utdeling av 10 nye utvinningstillatelser for olje og gass i Barentshavet var ulovlig. Det ble tap i tre rettsinstanser. Klimaklagen er nå under behandling hos Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) i Strasbourg.

## Historisk klimadom

I april 2024 avsa Den europeiske menneskerettighetsdomstolen for første gang dom i tre klimasøksmål. Et av søksmålene var reist mot blant annet Norge av seks portugisiske statsborgere, født mellom 1999 og 2012. I alt 32 europeiske land ble saksøkt for å ikke gjøre nok for å beskytte dem mot klimaendringene. Dette – og også et søksmål mot den franske stat – ble avvist.

Men søksmålet fra en gruppe eldre kvinner i Sveits nådde fram og fikk medhold. Disse mente at staten – enkelt sagt – ikke beskyttet dem mot klimarelaterte hetebølger. Domstolen slo fast at myndighetene i Sveits må beskytte innbyggere mot klimaendringene og mente at grunnleggende menneskerettigheter ble krenket fordi Sveits ikke har gode nok klimatiltak og ikke har nådd egne klimamål.

# Tar klimasøksmålet til Strasbourg

Etter å ha tapt slaget i det norske rettssystemet ankes klimasøksmålet til Den europeiske menneskerettighetsdomstolen. – Domstolene i Norge holder ikke politikerne i ørene, sier lederen i Greenpeace.

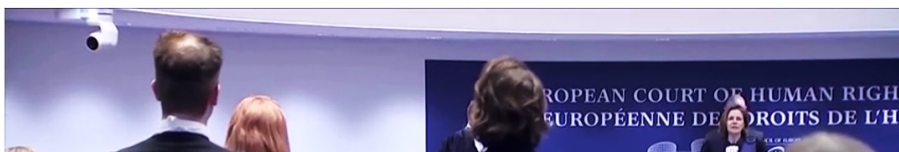


Faksimile fra NRK, 2021.

## Swiss women win landmark climate case at Europe top human rights court

By Gloria Dickie, Kate Abnett and Christian Levaux

April 9, 2024 9:58 PM GMT+2 · Updated 10 months ago



Faksimile fra Reuters, april 2024.

## Antallet klimasøksmål øker – variasjonen er stor ...

I 2019 ble regjeringen i Nederland dømt av Høyesterett til å kutte utslippene sine med 25 % i løpet av et år. Saksøkere var nesten 900 nederlandske statsborgere.

I Peru har en bonde saksøkt det tyske energikonsernet RWE, fordi landsbyen hans i Andesfjellene står i fare for å bli oversvømt på grunn av klimaendringene.

## Kommunen, boligkjøpere og aksjonærer ...

Kommuner som har etablert boligfelt på ei kai som stadig oftere hjemsøkes av stormflo, eller aksjonærer som vil ha en rettslig avgjørelse på om tap kunne vært unngått om ledelsen hadde hatt tatt hensyn til klimarisiko. Eksempelene viser at klimarettssaker kan komme i mange ulike varianter – og med svært forskjellig utgangspunkt.

God kunnskap om klimarisiko kan forebygge mulig erstatningsansvar enten man arbeider i en kommune, som forvalter eller som leder i det private eller det offentlige.

## Skal avgjøre om tysk selskap har skylda når peruansk by utslettes av smeltevann

Tyske dommere har reist til Peru for å se på en isbre. Nå skal de avgjøre om kullselskapet RWE har fått den til å smelte.

## Nederland dømt i høyesterett til å kutte klimagassutslipp

Høyesterett i Nederland avgjorde fredag at regjeringen må iverksette akutte tiltak mot klimaendringer for å beskytte grunnleggende menneskerettigheter.

## Climate litigation against companies is on the rise, report finds

Press release on 27 June, 2024

London, UK

Climate litigation against companies is on the rise according to analysis published today (27 June 2024) by the Grantham Research Institute on Climate Change and the Environment at the London School of Economics and Political Science.

Faksimile fra NRK 2022 og 2019 og London School of Economics 2024.



# Grenseoverskridende klimarisiko – hva er det?

Hvem og hva kan bli utsatt for grenseoverskridende klimarisiko?

Grenseoverskridende risiko handler om at klimaendringer et sted i verden kan få konsekvenser i andre land. Noen eksempler:

- Flom og ødeleggelser i områder der det produseres komponenter til globale verdikjeder kan forsinke og fordyre produksjonen i andre land.
- Tørke og vannmangel kan gi mindre avlinger og dyrere mat i land som importerer mat.
- Klimaendringer vil kunne føre til konflikt om knappe ressurser og gjøre områder ubeboelige. Dette igjen kan føre til at flere mennesker drar på flukt og søker opphold i tryggere land.
- Flere dramatiske og dyre klimarelaterte hendelser kan føre til politiske panikkvedtak. Dette kan utfordre den finansielle stabiliteten.
- Klimarelaterte problemer med energiproduksjonen kan påvirke prisene i land man utveksler energi med.

Faksimiler fra Nature og The New York Times Magazine, 2021 og 2020.



## Cross-border climate vulnerabilities of the European Union to drought







Slik illustrerer Miljødirektoratet og EY på hvilke områder Norge kan komme til å bli påvirket av klimaendringer i andre land. Illustrasjon er hentet fra «Utredning om kunnskap og håndtering av grenseoverskridende klimarisiko i utvalgte land» (Miljødirektoratet / EY 2019.)

## Men hva med oss i rike Norge – er vi også utsatte?

Landet vårt har en åpen økonomi. Vi handler med hele verden, investerer over hele kloden og deltar i det globale finansmarkedet. Vi importerer store mengder viktige varer, ikke minst mat til mennesker og fôr til husdyr og havbruk. Den åpne økonomien gir mange fordeler. Men åpen økonomi betyr også at vi er sårbare for grenseoverskridende klimarisiko. Det kommer vi tilbake til.

## Prisene stiger ... Et ferskt eksempel på grenseoverskridende klimarisiko

La oss ta for oss en situasjon fra 2022 – nemlig energikrisen.

Den skyldes i aller høyeste grad Russlands krigføring i Ukraina og Putins bruk av energi som våpen.

Men energikrisen ble også forsterket av tørken som rammet Europa sommeren 2022:

- Først og fremst stupte produksjonen av vannkraften i Europa på grunn av tørke.
- Lite vind over lang tid førte til mindre produksjon av vindkraft.
- I tillegg hadde europeiske elver så lav vannstand på grunn av tørken at frakten av kull på lektere ble rammet.
- Vannet i franske elver var sommeren 2022 så varmt at atomkraftverkene ikke kunne kjøles ned som vanlig og kunne dermed ikke gå for full maskin.

Til sammen førte dette til enda høyere energipriser i hele Europa sommeren 2022. Dette påvirket alt fra husholdninger til industri og næringsliv og i noen tilfeller også deres bankforbindelser.

## Globale verdikjeder kan bli påvirket når klimaendringene rammer enkeltregioner ...

Svært mange produkter har i dag en verdikjede der komponentene kommer fra ulike land.

Råvareuttaket kan skje ett sted i verden, bearbeiding et annet sted. Produksjon av enkeltdele kan være spredd mange forskjellige steder for så til slutt å bli satt sammen og deretter solgt til forbrukere.

Klimaendringer kan – brått og uventet – påvirke produksjonen av innsatsfaktoren på en måte som fører til forsinkelser og økonomiske tap.

## «Verdens dyreste flom» i Thailand ga økonomiske tap flere steder i verden ...

Et eksempel på grenseoverskridende klimarisiko knyttet til globale verdikjeder fikk vi i 2011. Da opplevde Thailand en alvorlig flom. Den var først og fremst en humanitær katastrofe for menneskene i området. Men i tillegg ble et stort industriområde med rundt 800 bedrifter hardt rammet. En hel del

selskaper som produserte komponenter til bilindustrien og IT-selskaper holdt til på det flomrammede området. Disse ble satt fullstendig ut av spill på grunn av vannmassenes ødeleggelser.

Produksjonen til blant annet Honda, Toyota og Nissan ble hardt rammet.

Ti år etter – i 2021 – kalte det sveitsiske reassuranseselskapet Swiss Re flommen fremdeles for «The world's costliest flood».

## Kan klimaendringer bidra til konflikter som får konsekvenser i mange land?

Den langvarige og brutale krigen i Syria viser at menneskeskapte klimaendringer kan bidra til konflikter. Det mener forskere ved Columbia University og University of California. Forskerne peker på at Syria i årene 2007–2010 var utsatt for en voldsom tørke som ødela avlingene og som tvang mennesker på flukt inn til byene. Dette bidro til den politiske uroen opp til utbruddet av borgerkrigen i mars 2011.

Forskning viser at klimaet i Syria ble varmere og tørrere over år. Forskerne mener at menneskeskapte klimaendringer mer enn fordoblet risikoen for den langvarige tørken. Også FNs klimapanel omtaler sammenhengen i sin spesialrapport Global Warming of 1.5 °C.

## Tørr sommer forsterker Europas energikrise

Det er ikke bare den uberegnelige russiske presidenten Vladimir Putin som skaper energikrise i Europa. Tørkesommeren vil forsterke den.

## Tørken ødelegger for Europas energiproduksjon. Vann, atom og kull rammes.



Tørken rammet et område som allerede var sårbart. Det ble umulig for bøndene å dyrke noe. (Illustrasjonsfoto: Shutterstock)

## – Klimaendringer var med på å antenne krigen i Syria

Faksimile fra Nationen, 2022, Aftenposten, 2022, og forskning.no, 2015.

## Matmangel og grenseoverskridende klimarisiko

Vi vet ennå ikke hvor store og raske utslippskutt verden til sammen klarer å levere. Men jo mer temperaturen stiger, jo mer vil klimaendringene skade produksjonen av matråvarer. Dette vet vi:

- Avlingene i verdens jordbruk svekkes allerede av hetebølger, tørke, knapphet på vann – og nå også fordi kunstgjødsel er blitt så dyrt på grunn av dyr energi.
- Klimaendringene påvirker insekter, både de som er nødvendige for pollinering og de som kan ødelegge avlinger.
- Økningen i den globale matproduksjonen har allerede bremsset på grunn av klimaendringene. Trenden vil forsterkes.
- Når klimaet endres, kan det bli vanskeligere å produsere nok mat i verden.
- Vedvarende matmangel i enkelte regioner kan føre til migrasjoner og økende sosial uro. Det vil kunne påvirke også Norge.

## Ja, hva med Norge – som importerer mye av det mennesker, husdyr og oppdrettsfisk spiser?

Kun tre prosent av alt landareal i Norge er dyrka jord. Derfor importerer Norge mye mat. Når klimaendringene ødelegger avlinger og svekker muligheten til å dyrke mat flere steder i verden, vil dette kunne påvirke Norge i form av for eksempel økte priser eller begrenset tilgang.

Også kraftfôret vi gir til husdyr og oppdrettsfisk er i høy grad importert, særlig fra Brasil. Et eksempel på mulig grenseoverskridende klimarisiko er at avlingssvikt i Brasil vil kunne føre til dyrere fôr her til lands.

## Hva kan vi gjøre? Hva er viktig?

Klimaforsker Bjørn Samset ved CICERO Senter for klimaforskning oppfordrer norske kommuner til å møte den grenseoverskridende klimarisikoen slik:

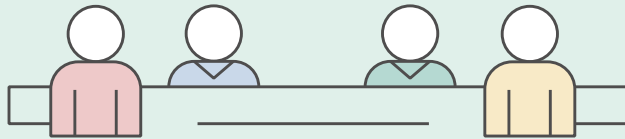
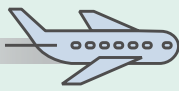
«Det viktigste kommunepolitikerne kan gjøre er å sikre den matproduksjonen vi har i Norge, selv om det kanskje vil være mer økonomisk lønnsomt å bruke arealene til noe annet enn mat. En slik prioritering er en nødvendig del av klimatilpasningen. Å håndtere klimarisiko innebærer å sørge for at vi i alle fall dekker basisbehovene våre, mat og vann er det aller viktigste» (Klimarisiko – Hva kan du gjøre i din kommune? – KBN / Norsk klimastiftelse 2019).



## Ekstremtørke på tre kontinenter samtidig: – Unikt

Millioner av mennesker er rammet av tørken i Kina, med strømrasjonering, vannmangel og frykt for høstens avlinger i jordbruket. Krisen kommer parallelt på tre kontinenter.

Faksimile fra Carbon Brief, 2021, og VG, 2022.



# Hvordan vurdere egen klimarisiko?

## Påvirke eller bli påvirket – det er spørsmålet ...

Vi har i dette mini-kurset gitt en liten oversikt over hvilke typer klimarisiko vi kan stå overfor nå eller i framtiden. Men hvordan få oversikt over egen klimarisiko? Og: hvordan kan investorer få kunnskap om selskaper er utsatt for klimarisiko?

For finansinstitusjoner og store selskaper (også i EØS-landet Norge) vil EUs krav om å rapportere etter EUs taksonomi gi opplysninger om hvordan selskapet *påvirker* miljøet og hvor stor del av selskapets økonomiske aktiviteter som er bærekraftige. Men denne rapporteringen er ikke tilstrekkelig for å få oversikt over klimarisikoen selskapet står overfor.

Å rapportere på klimarisiko betyr nemlig at vi snur det hele rundt og vurderer hvordan selskapet selv *blir påvirket*. Hvordan vil klimaendringer, klimapolitikk og teknologiske gjennombrudd knyttet til energiomstillingen kunne påvirke selskapets forretningsmodell og lønnsomhet?

## Det er hjelp å få!

Å vurdere og håndtere klimarisiko er for noen bedrifter allerede blitt en del av den ordinære risikostyringen. Flere store selskaper og finansinstitusjoner er for lengst i gang med å rapportere på egen klimarisiko. For mindre selskaper kan slik rapportering virke utfordrende.

### Børsnoterte selskaper kan bli pålagt å rapportere om klimarisiko

Selskapene må fortelle aksjeeierne om økonomiske risikofaktorer. Nå kan klimaendringer bli en del av dette. Et viktig steg for klimaet, mener forskere.

SEC Proposes Rules to Enhance and Standardize Climate-Related Disclosures for Investors



Faksimiler fra forskning.no og sec.gov (2022) om forslaget fra SEC i USA om å kreve rapportering på klimarisiko.

Regjeringens klimarisikoutvalg (2018) anbefalte i rapporten *NOU 2018: 17 Klimarisiko og norsk økonomi* å bruke rapporteringsmodellen som ble utarbeidet av den internasjonale arbeidsgruppen TCFD – Task Force on Climate-related Financial Disclosures. Den går systematisk og oversiktlig til verks.

Finans Norge har utarbeidet en kort oppstarthjelper: *Klimarisikorapportering – En veiledning for å komme i gang*.

## Uten at ledelsen forstår, blir jo dette vrient ...

Finans Norge minner om at klimarisikoarbeidet i selskapet kan organiseres enkelt – og foreslår følgende fire punkter for å komme i gang:

Pass på at ledelsen har forstått hva klimarisiko er, og hvorfor dette er viktig for deres virksomhet. Styret og ledelsen må dedikere ressurser og tid.

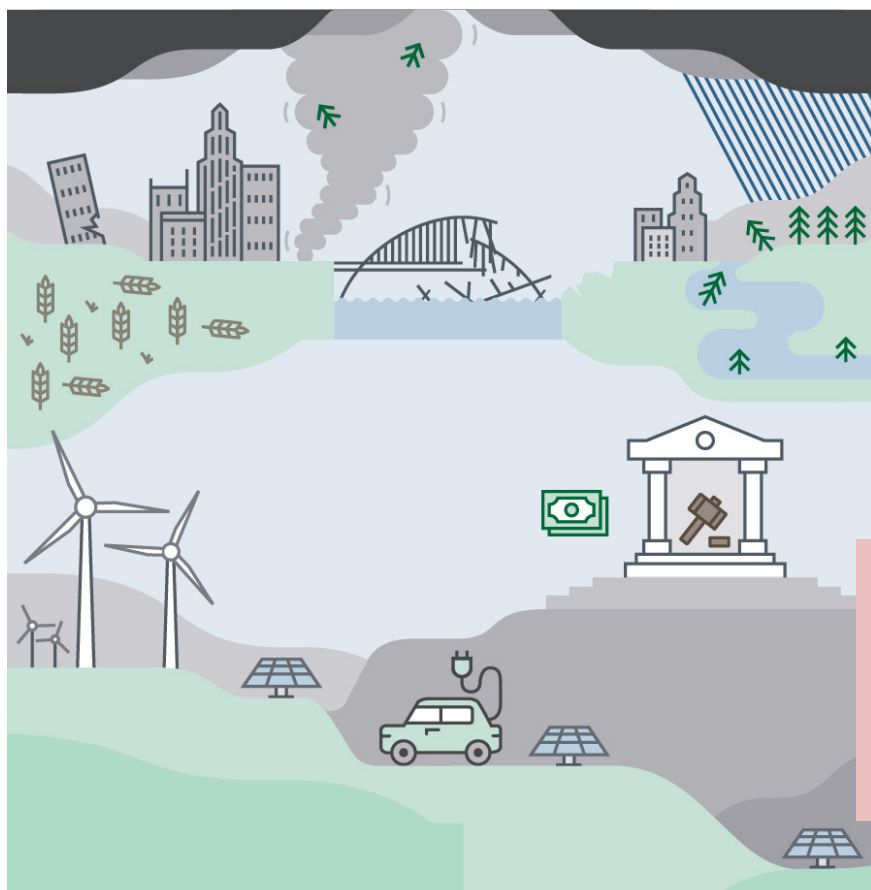
Få inn klimarisiko som eget punkt i alle fremtidige risikogjennomganger ledelsen og styret skal ha.

Lag en tverrfaglig gruppe på tvers av organisasjonen og pek ut en som holder i arbeidet, jobb tett med de som holder i risikoarbeidet og med dem som har ansvar for økonomi/finans.



Klimarisikoutvalget anbefaler å rapportere klimarisiko etter modellen TCFD – Task Force on Climate-related Financial Disclosures. Her overrekker utvalgsleder Martin Skancke klimarisiko-rapporten til daværende finansminister Siv Jensen (2018).

Bruk samme rammeverk for klimarisikoer som for andre risikoer når dere kartlegger innvirkningen av risikoene. Klimarisikoarbeidet bør på sikt integreres mest mulig i etablerte prosesser for risikostyring og kontroll.



Klimarisiko kommer i ulike varianter. Ved å kartlegge den kan du lettere håndtere den.

## Hva er svaret på dette, tro?

Så; hvordan komme i gang med selve klimarisikovurderingene? Også dette har Finans Norge laget en enkel liste over. Viktige gjøremål og spørsmål å stille er blant annet:

- Hvilke klimarisikoer kan være relevante for dere?
- Kan det tenkes at selskapet ditt også har noen gode forretningsmessige muligheter som følger av de ulike klimarisikoene?
- Kan de ulike risikoen hindre at vår virksomhet når sine mål?
- Velg deg ut noen scenarier som allerede finnes, og gjør en risikoanalyse for hvert scenario ut fra hvilke typer klimarisiko bedriften din kan være utsatt for.
- Hvis mulig: Analysér sannsynligheten for at risikoene vil inntreffe og hvilke konsekvenser det vil ha.
- Hvilke måleparametere kan brukes for å vurdere klimarisikoene dere kanskje finner?

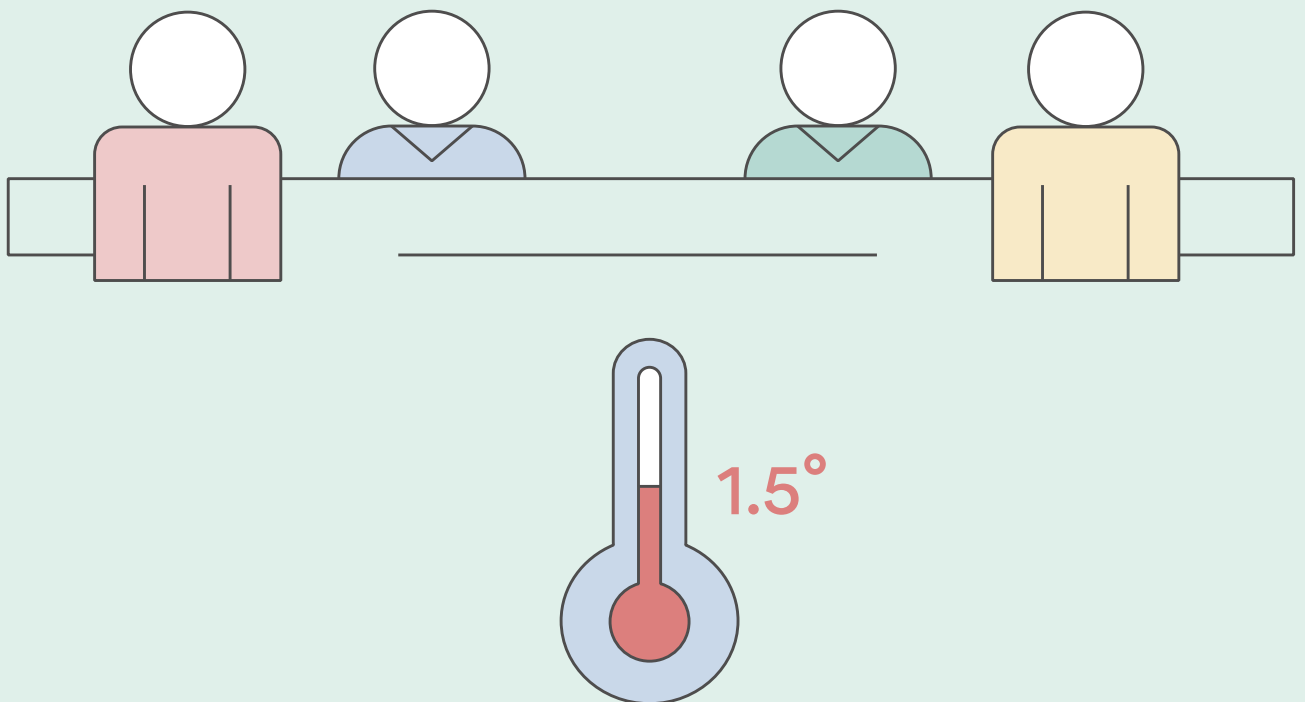
Les fyldigere utgave i *Klimarisikorapportering – En veiledning for å komme i gang*.

## Fire viktige områder å ha styr på ...

Task Force on Climate Related Financial Disclosures – TCFD – anbefaler at selskapene rapporterer på disse fire temaene knyttet til klimarisiko.

- **Styring:** Beskriv virksomhetens styring av klimarelaterte trusler og muligheter.
- **Strategi:** Beskriv aktuelle og potensielle konsekvenser av klimarelaterte trusler og muligheter på virksomhetens forretninger, strategi og finansielle planlegging.
- **Risikostyring:** Beskriv hvordan virksomheten identifiserer, vurderer og håndterer klimarelatert risiko.
- **Mål og metoder:** Rapportert på metoder, mål og parametere («metrics and targets») som brukes for å vurdere og håndtere relevante klimarelaterte trusler og muligheter.

Du finner flere detaljer for hvert punkt i Finans Norges veiledning *Klimarisikorapportering – En veiledning for å komme i gang*. Den er nyttig også for andre selskaper enn finansinstitusjoner.



# Klimarisiko og finansiell (u)stabilitet

Før vi avrunder skal vi innom noen overordnede temaer knyttet til klimarisiko. Først: Den mulige faren for finansiell ustabilitet som følge av klimaendringer og klimapolitikk. Dette er et tema som opptar ikke minst finansstilsyn i bl.a. EU og USA – og i Norge.

La oss ta en tenkt situasjon der en rekke alvorlige konsekvenser av klimaendringer skjer samtidig flere steder i verden, som store villbranner, ødeleggende flommer, alvorlig tørke med påfølgende matmangel og langvarige hetebølger. Og at dette igjen forstyrrer globale verdikjeder.

Som en respons er det rimelig å se for seg at en del land haste-innfører strengere klimapolitikk. Dermed kan rammevilkår endres brått og uplanlagt. Dette kan være kritisk for eksempel for næringer som må omstille seg for å ha en plass i et lavutslipp-samfunn.

## Brå og uplanlagt klimapolitikk kan koste dyrt

Klimarisikoutvalget (*NOU 2018: 17 Klimarisiko og norsk økonomi*) beskriver risikoen for at vi vil oppleve finansiell ustabilitet dersom vi ikke planlegger omstillingen nøye og holder et visst tempo. Utvalget peker på at denne risikoen blant annet avhenger av når og hvor raskt omstillingen til en lavutslippøkonomi skjer. Utvalget forklarer at klimaendringene representerer en type strukturell endring som skjer gradvis og over lang tid. Derfor vil aktørene i finansmarkedene i utgangspunktet ha nok tid til å tilpasse porteføljene sine, heter det. Men utvalget skriver også:

*«Om forventningene til omstillingen til en lavutslippøkonomi derimot forstyrres av uforutsette sjokk i form av politikkomslag, brå kast i prisdannelsen eller teknologiske gjennombrudd, øker risikoen for store markedsskift og finansiell ustabilitet...».*

## Hva er problemet med finansiell ustabilitet?

Finansiell ustabilitet kan koste dyrt. Det erfarte vi under og etter Finanskrisen i 2008. Forenklet sagt hadde amerikanske banker tapt enorme beløp på boliglån. Det samme skjedde med internasjonale banker som hadde investert i disse lånene. Aksjemarkedet var i fritt fall.

Som følge av dette fikk verden en dyp økonomisk tilbakegang som varte lenge. Fravær av finansiell stabilitet kostet på så mange vis.

Tidligere sentralbanksjef Svein Gjedrem har forklart fenomenet godt i flere av sine taler:

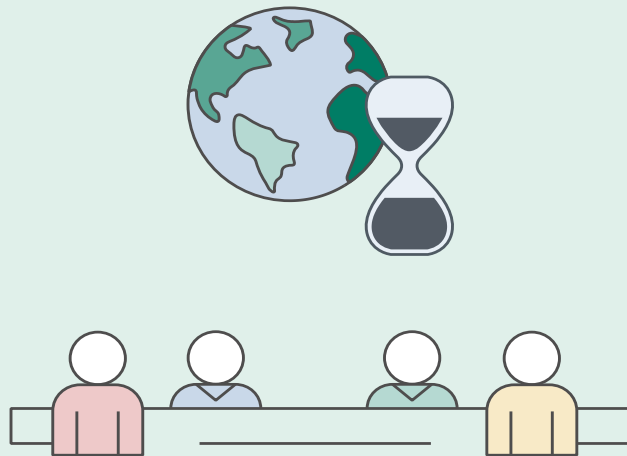
*«Finansiell ustabilitet preges av forstyrrelser i kredittilgangen eller pengeflyten. I de fleste tilfeller får dette konsekvenser for produksjon, sysselsetting og for prisstigningen.»*

## Klimarisiko og kunnskapsbasert risikostyring

For å forhindre brå og kostbare korreksjoner i finansmarkedene og finansiell ustabilitet som følge av klimaendringer og -politikk, er kunnskapsbasert risikostyring viktig. Derfor må finansinstitusjoner ha kunnskap om klimarisiko. Den europeiske sentralbanken (ESB) arbeider kontinuerlig med dette teamet. I utgivelsen *Climate-related risks to financial stability* (mai 2022) slår ESB fast:

*«Klimaendringer har i en årrekke blitt identifisert som en kilde til systemrisiko, med potensielt alvorlige konsekvenser for finansinstitusjoner og finansmarkeder.»*

Men også annet næringsliv – og folkevalgte verden over – trenger kunnskap om klimarisiko og finansiell stabilitet. Disse aktørene kan bidra til at vi får en gradvis og velorganisert omstilling. Slik kan de forebygge behovet for å innføre uplanlagt, drastisk klimapolitikk «over natten». Slik kan de forebygge ustabile finansmarkeder.



# Gjennomføringsrisiko

## Hva om vi ikke gjør nok for å nå klimamålene?

Et begrep som er knyttet til klimarisiko og som har dukket opp de siste årene er gjennomføringsrisiko. Dette handler om mangel på vilje, evne eller mulighet til å gjennomføre klimatiltak. Gjennomføringsrisiko kan for eksempel dreie seg om at folkelige protester eller motstand fra næringsinteresser stopper gjennomføring av vedtatt klimatiltak. Protestene fra «De gule vestene» i Frankrike og den amerikanske oljelobbyens årelange kamp mot virkningsfull klimapolitikk kan være eksempler på dette.

KBN Den norske stats kommunalbank omtaler gjennomføringsrisiko slik:

*«Redusert tilslutning til enkelte tiltak knyttet til omstilling kan medføre at disse politiske omstillingsmålene reverseres, at tiltakene avsluttes og relaterte investeringer mister verdien. Kommunens omdømme og attraktivitet for beboere og næringslivet kan også bli påvirket dersom kommunen ikke klarer å gjennomføre tiltak og oppnå sine omstillingsmål.»*

## Kunnskap må legges til grunn ...

Også gjennomføringsrisiko er en klimarisiko med stor rekkevidde. Den forteller oss noe om at vi faktisk har mulighet til å forebygge andre klimarisikoer, men at vi – som deltakere i det store globale fellesskapet – lar være å gjøre det som trengs.

Å arbeide fram kunnskap, å ta til seg kunnskap og dele kunnskap – alt dette er viktig om vi sammen skal gjennomføre nødvendige tiltak. Men god kunnskap er vi bedre i stand til å forebygge klimarisiko og dempe omfanget av skade og kostnader. Hva om vi ikke gjør nok for å nå klimamålene?

Takk for at du leste dette mini-kurset for å skaffe deg mer kunnskap om klimarisiko.

Kom gjerne med tips til hva vi i Norsk klimastiftelse kan gjøre bedre – og mer av – for å spe kunnskap om klimarisiko og klimaløsninger.

Send epost til

[annejortveit@klimastiftelsen.no](mailto:annejortveit@klimastiftelsen.no).





## How a powerful US lobby group helps big oil to block climate action



### France's Yellow Vest Movement and the Global Debate on Climate Change

27.APR.2020 9:00 PM · 6 MIN READ

«De gule vestene» i Frankrike, faksimile fra Harvard International Review, 2020, og The Guardians omtale av oljelobbyens kamp mot klimatiltak i USA (2021).

## Vil du lese mer? Her er noen tips

- EUs European Environment Agency: European Climate Risk Assessment (2024). <https://www.eea.europa.eu/en/about/who-we-are/projects-and-cooperation-agreements/european-climate-risk-assessment>
- Den europeiske sentralbanken (ESB): Climate-related risks to financial stability (2022). [https://www.ecb.europa.eu/pub/financial-stability/fsr/special/html/ecb.fsrart202205\\_01~9d4ae00a92.en.html](https://www.ecb.europa.eu/pub/financial-stability/fsr/special/html/ecb.fsrart202205_01~9d4ae00a92.en.html)
- Norsk klimastiftelse: Hvordan møte klimarisiko? (I samarbeid med KLP.) (2018). <https://klimastiftelsen.no/publikasjoner/hvordan-mote-klimarisiko/>
- KBN - Den norske stats kommunalbank: Hva er klimarisiko? <https://klimarisiko.kbn.com/hva-er-klimarisiko/>
- Norsk klimastiftelse: Klimarisiko – Hva kan du gjøre i din kommune? (I samarbeid med KBN Den norske stats kommunalbank). (2019). <https://www.klimastiftelsen.no/publikasjoner/klimarisiko-hva-kan-du-gjore-i-din-kommune>
- Finans Norge: Klimarisikorapportering – En veiledning for å komme i gang. <https://www.finansnorge.no/tema/baerekraft/klimarisikorapportering/>
- Finans Norge: Klimarisikorapportering – banker. <https://www.finansnorge.no/siteassets/dokumenter/maler-og-veiledere/bank---veiledning-i-klimarisikorapportering.pdf>
- Klimautvalget 2050: Omstilling til lavutslipp Veivalg for klimapolitikken mot 2050, NOU 2023: 25 (2023). <https://klimautvalget2050.no/>
- Regjeringen.no: NOU 2018: 17 - Klimarisiko og norsk økonomi (2018). <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-17/id2622043/>
- TCFD - Task Force on Climate-related Financial Disclosures: Final Report. Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures (2017). <https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/10/FINAL-2017-TCFD-Report.pdf>



**Norsk klimastiftelse**  
NORGES GRØNNE TANKESMIE